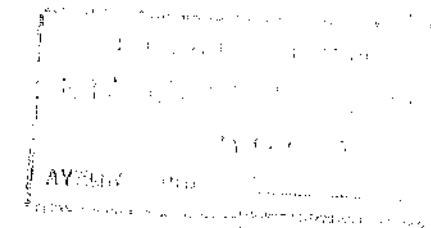

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. — ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΚΚΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΚΑΤΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1890

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικὸν δρ. 10. Ἐξωτερικὸν φρ. χρυσῶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρχόν.

ΥΠΗΝ ΣΥΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητάς

Σώμα α'. ἔτους δρ. ἡ φρ. β. Σώμα β'. ἔτους δρ. ἡ φρ. γ.
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητάς ἀνὰ δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ
Συλλόγου ἐν συνοσίῃ Πλάκας κατὰ τὴν Δημοτικὴν Σχο-
λῆν, ὁδὸς Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα
«Ἀντίστη Κωπιδαντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλασίας» Ἀθῆναις.
Collège «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα διαρκὲς πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ κατάστημα
τοῦ «Παιδοκόμου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους «Ἀνα-
πλάσεως» Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς
τὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεωργίου Δ. Μαρδοχάου-
λου ἑμπορῶν.

Τὰ ἀποκρίματα χριστογενεῖα δημοσιεύονται καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1890.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ῥιζάρειος Σχολή. Λόγος μητροπολίτου Ἀθηνῶν. —
Ἡ σημασία τῆς Κυριακῆς, ὑπὸ Διομήδους Κυριακοῦ.
— Περὶ Θερησκευτικῆς διακρίσεως τῆς τῶν παίδων
καρδίας ὡς τοῦ κυριωτέρου μέσου πρὸς Θεραπεύσαν τῆς
παρ' ἡμῶν παρετηρησμένης ἡθικῆς καχεξίας, Β',
ὑπὸ Ἀριαν. Διακρίσις. — Ἡ Θεραπεύσα, ὑπὸ Μ. Γαλα-
κοῦ. — Πίστις καὶ ἀπιστία Β', ὑπὸ Δ. Μαρτίνου. —
Ἄρτιον ἀποκαταστήθην καὶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν πόλιν μου
ταύτην, δημοσίᾳ Δανφ. Μανφρ. — Ἐνδοξία σπανίων. — Ἀναλο-
τικὸν πρὸς γραμμὰς τῶν μαθημάτων τοῦ πλήρους Δημοτι-
κοῦ σχολείου τῶν ἀρχόντων κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νο-
μοσχέδια. — Προσευχὴ ἐν Παρεκκλήσει. — Πρωτι-
μότευσι 15 κήρυκες τοῦ Θεοῦ λόγου ἡ καὶς ἐνδὸς ἐκα-
τομμυρίου. — Θερησκευτικὴ κίνησις. — Δωρεὰ εἰς τὴν
«Ἀναπλάσιον».

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

ΛΟΓΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 18ῃ Ἰουνίου δ αεθ. Μητροπολίτης Ἀθη-
νῶν καὶ πρῶτος τῆς «Ἀναπλάσεως» κ. Γερ-
μανὸς παραστὰς εἰς τὴν ἐναρξιν τῶν ἐξετάσεων
τῆς Ῥιζαρίου ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἐξεφώνησε
τὸν κατωτέρω δημοσιευμένον λόγον, ἐν, ἔσμεν
βέβαιοι, μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος θέλουσιν
ἀναγνώσει οἱ ἀνὰ πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν φίλοι τοῦ
Συλλόγου. Ὅταν βλέπῃ τις ἀλλαγὰς κίνησιν
καὶ δοῶσιν ἀκατάβλητον ὑπὲρ ἐπιδιώξεως σκο-
πῶν πολλῆς ματαίων καὶ εὐτελῶν, ὅταν δὲ
βλέπων εἰς τοὺς ἀνδρας τῆς ἐκκλησίας παρα-
τηρῇ τὴν νύκτιν, τὴν ἀδράνεια, τὴν ἀπογοή-
τευσιν, εἰς τίνας; εἰς τοὺς ἀνδρας ἐκείνους οἵ-
τινες ἀναφανδὸν εἰσι τεταγμένοι ὑπὸ τὴν ση-
μαίαν τοῦ μεγίστου ἀναμορφωτοῦ τῆς ἀνθρω-
πότητος, τοῦ μεγίστου μαγνήτου τῶν εὐγε-

νῶν καρδιῶν Ἰησοῦ, τότε δὲν δύναται νὰ μὴ
αἰσθανθῇ μύχιον ἄλγος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
καὶ νὰ μὴ ἀποθυμῇ, κηδόμενος τῆς Ἐκ-
κλησίας, νὰ μεταδοθῇ ζωὴ καὶ ἔρως εἰς
τὰς ψυχὰς τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καθὼς
ἡ περιπτώσις εἰς καυστικὴν ἔρημον, ὑπὸ δόξης
κατεχόμενος, αἰσθάνεται σκιρτήματα χαρῆς, ὅταν
αἴρῃς συναντήσῃ πρὸ αὐτοῦ χλοερὰν ὄσιν καὶ
ἴδῃ ῥυάκιον κυλῶν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ θαυγῆς
τὸ ῥεῖθρόν του, ἁπλῶς ἡ ἐπὶ τῇ νεκρώσει τοῦ
κλήρου ἀλγῶν ἀδύνατον νὰ μὴ ἀνασκιρτήσῃ,
ὅταν συναντήσῃ μετὰ τῶν κληρικῶν ἀνδρας
σώφρονος καὶ εὐσεβοῦς βίου, ζήλου ἐμπειλη-
σιμένους, ὅπως ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλη-
σίας, ὅπως μυριοπλασιάσωσιν, εἰ δυνατόν, τὰς
δυνάμεις τῶν, ἵνα εἰς πᾶσας τὰς ἀνάγκας αὐ-
τοῦ ἐπαρκέωσιν. Ἴδου διατὶ μετὰ φίλτρου τὸ
ῥιζαρίου τῆς ὑγινοῦς ἑλληνικῆς κοινωνίας παρακο-
λουθεῖ τὰς ἐνεργείας τοῦ πρωθιερέως Ἀθη-
νῶν. Τὸν θέλει ἀνεπλήρητον, τὸν θέλει ἀμνησ-
τικόν, τὸν θέλει ὑπέρτερον τῶν κομματικῶν
καὶ προσωπικῶν παθῶν, τὸν θέλει συγκεντροῦντα
περὶ ἑαυτὸν πάντα δυνάμενον νὰ συνεργήσῃ πῶς
ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας, τὸν θέ-
λει ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἄξιον ὁπαδῶν τοῦ Θεαν-
θρώπου Ἰησοῦ. Πόσον ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία
χαίρει καθόσον ἀρχεται ἀνευρίσκουσα τὰ προσ-
όντα ταῦτα ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ ποιμενάρχου
αὐτοῦ! Τὸν παρακολουθεῖ μετ' ἀγάπης νῦν μὲν
ἐνεργούντα ὅπως τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα γί-
νηται ἐν τοῖς ναοῖς ὑπὸ τῶν δυνάμενων, νῦν δὲ
ἀπαγορεύοντα τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν ἱερέων
περιεργομένων ἐπακτικῶς τὰς αἰτίας μετὰ τοῦ
ἀγριασμοῦ νῦν μὲν κανονίζοντα τὰ τῶν κηδεύων
ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον, νῦν δὲ ἰδρόντα τὸν ἱερόν

Σύνδεσμον καὶ τὸ κυριακὸν σχολεῖον τοῦ Πειραιῶς· νῦν μὲν τιθέμενον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Σουλῳγοῦ τῆς «Ἀναπαλάσεως», νῦν δὲ περιερχόμενον καὶ διδασκόντα ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν τὸ πλῆθος τοῦ καὶ πικνότε ἀπὸ πρὶν φροντίζοντα καὶ ἐργαζόμενον, ὅπως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ συντελεσθῇ ὅσον πλείστη καὶ καλλίστη εἰς ἀνδρῶν αἰσθητικῆς ἔργασια. Ὑπὸ μεγίστης διαφλογιστικῆς ἐπιθυμίας, ὅπως ἡ Ἱεραικὴ σχολὴ τῶν ἀοιδῶν Ῥιζαρχῶν ἀνταποκριθῇ πρὸς τὸν ἱερὸν αὐτῆς σκοπὸν, ἐκφράζεται τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καὶ αὐτῆς θέλει θεωρήσῃ ἑαυτὸν, ἐάν, συντοῦ καὶ εὐτυχῇ θέλει θεωρήσῃ ἑαυτὸν, ἐάν, συνεργαζόμενος μετὰ τῶν ἀξιολύμων ἐφόρων καὶ καθηγητῶν αὐτῆς, συντελεσθῇ, ὅπως ἐξ αὐτῆς ἐκέλθωσιν εἰς τὸν ἱερὸν κληρὸν στοιχεῖα ὡς ἀντιζῆα τῆς ὑψηλῆς τῶν κληρικῶν ἀποστολῆς καὶ ἱκανὰ νὰ πληρώσωσι τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν ἀνέγκην, ἣν βαρύνοντα αἰσθάνεται ἡ ἡμετέρα κοινωνία.

Ἰδοὺ ὁ τοῦ πρωτοβερύτου λόγος:

«Θεοῦ ἔσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον... ἐστέ...» (Κορ. 3,9).

Μετ' ἀφ' αὐτοῦ χρόνος καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιέσεως κατὰ πρόωτον παριστάμενοι εἰς τὸν πνευματικὸν θερισμὸν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς. χάριτας πρὸ πάντων ἀναπέμπομεν τῷ τῶν ἀγαθῶν Δοτήρι, τῷ καταξιώσαντι τὴν ἡμετέραν ταπεινότητα συμμετασχέιν τῆς καλῆς ταύτης καὶ πνευματικῆς πανηγύρεως· ἐκ προσώπου δὲ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ κυδ' ἡμᾶς θεοσημαίνοντος Βασιλείου προσερχομένου τοὺς τε πνευματικοὺς γεωργούς τῆς Ἱερᾶς ταύτης καὶ καλλιέργου ἀμπέλου, καὶ τοὺς πνευματικοὺς τούτους βλαστούς, ἐξ ὧν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐκλειαν αὐτῆς δικαιούται ἵνα ἐλπίζῃ.

Ναί, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐκλειαν αὐτῆς ἐκ τούτων ἡ Ἐκκλησία ἐλπίζει. Ἐὰν ἀληθεύῃ δὲ ἔνευ θρησκείας, καὶ δὴ θρησκείας πνευματικῆς, ἀδύνατος καθίσταται ἡ ὑπαρξίς οὐκ ἀδήποτα κοινωνίας, ἐὰν ἡ τοῦ Χαιρωνέως φιλοσόφου λόγοι ἔχονται ἀληθείας, ὅτι οὐδεμία πολιτεία δύναται νὰ συντηρηθῇ ἀνέστος καὶ ἔστος, τότε βεβαίως ἐκεῖναι μόνον αἱ κοινωνίαι, ἐκεῖναι μόνον τὰ ἔθνη δύναται νὰ προσδοκῶσι πρόδοτον, δύναται αἰσιώτερον νὰ ἐλπίζωσι μέλλον, ὅτινα ἐπιμελῶς ἀντεχόμενα τῆς κρατίστες τῶν θρησκειῶν, πᾶσαν καταβάλλουσι προσπάθειαν πρὸς διδασκίαν τῶν θείων αὐτῆς ἀληθειῶν, δι' ὧν ἡ μὲν καρδιά ἐξαγνίζεται, τὸ δὲ πνεῦμα μεταρριζοῦται εἰς τὰ οὐράνια ὕψη καὶ ὁ ἀνθρώπος μορφοῦται ἕως πολίτης τῆς μελλούσης ἐκείνης πόλεως, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός.

Ἀλλ' ἐὰν τὰ ἔθνη μακαρίσιν εἰσὶν ἔξω τῆς ὁρθῆς πατροπαράδοτου θρησκείας ἀντεχόμενα, τίνων βραβεῖων καὶ ἐπαύρων εἰσὶν ἔξω οἱ τὸν βίον ἅπαντα ἀφιερώνοντες πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων δυνάμεων οὐ μόνον νὰ συντηρήσωσι τὰς τῆς θρησκείας ἁγίας ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταλαμπαδύσωσι ταύτας καὶ ἐκεῖ ἔνθα εἰσέτι δὲν ἀνέτειλεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος; Ὑπὸν ἐπαύρων καὶ βραβεῖων οὐκ εἰσὶν ἔξω, οἱ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐκλεξάμενοι, οἱ τοὺς τοῦ βίου ματαίως ἀποταξάμενοι οἱ ἀφώμενοι τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, οἱ παραφρονεῖτες ἑαυτοὺς εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Ἐδωγγέλιου τῆς χάριτος, οἱ εἰς τὴν διηρησμένην ταχθέντες τῆς ἁγίας ἡμῶν μητρὸς Ἐκκλησίας; Βεβαίως ὁ μισθὸς τούτων ἐστὶν πολὺς· ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αἰὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι λίαν προσφύρας ἀνίσταται τις νὰ προσερχομένη τούτους μὲν «ὅτι οὗτοι εἰσὶν συνεργοί, ἐκεῖνους δὲ, τοὺς ἑα' αὐτῶν διδασκαλούς, Θεοῦ ἔσμεν γεώργιοι».

Ὁ δὲ μὲν πρῶτος ἐκ τῆς φιλικῆς ἡμῶν καταχρώμενοι μακαριότητων περὶ τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος ἐργειῶν, τῶν ἀειμένων ἐκείνων Ῥιζαρχῶν, τῶν πνευματικῶν τούτων φωτιστῶν ἰδρυτῶν, οἵτινες τὸν βίον ἅπαντα ἐν στενήσει καὶ οἰκονομίᾳ ἡμῶν ἀγνώστῳ διελθόντες, ἰδρύσαντο τὸ εὐαγγέλιον τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας τῆς ἐκείνου. Τούτο μόνον ἀκούμεθα ἵνα εἴπωμεν ὅτι μόνον ἡμεῖς πάντες τῶν τοῦ Ἐδωγγέλιου ἐργειῶν ἡ ἀειμένης ἐκείνης δυνάμεις κατενόησαν ὅτι ἔνευ θρησκείας οὐδὲν τὰ ἔθνη προάγονται οὐδ' εὐφραίνονται καὶ ὅτι ἔνευ λειτουργῶν ἱερῶν καὶ διδασκάλων ἁγίων οὐδὲν δύναται ἵνα ἡ θρησκεία λιπευθῇ κατὰ τὴν «πᾶς δὲ πιστεύουσιν αὐτὸν οὐκ ἔκουσιν»· πᾶς δὲ ἀκούσωντος χωρὶς κηρύσσοντος; πᾶς δὲ κηρύσσων, ἐὰν μὴ ἀποσταλάσῃ; Ταῦτα οἱ ἀειμέντοι κατανοήσαντες, ἀφιέρωνον εἰς τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος βωμὸν ἅπαντα τὴν διὰ τούτων ἰδρυτῶν καὶ τηλικούτων πόρων συγκομιθεῖσαν περιουσίαν πρὸς μόρφωσιν λαυτῶν ἁγίων τῆς ἀγιότητος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας.

Δικαίως λοιπὸν, καὶ πάντοτε μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ πνευματικῶν θερισμοῦ, αἱ μακάριοι τῶν Ῥιζαρχῶν ψυχὰι χαίρουσιν συνεγγέλλονται ἡμῖν καὶ εὐφραίνονται ἵνα ἔνθα ἐποπτεύουσι ἐν ἀφρονίᾳ συγκομιζόμενοι τοὺς καρπὸς τῶν πνευματικῶν ἁγίων τῶν τε διδασκάλων καὶ διδασκόντων ἐν τῇ ἑα' αὐτῶν ἰδρυθείσῃ πνευματικῇ ταύτῃ καὶ σωτικῇ κηρυγῇ, καρποφύμενα δὲ τῶν πνευματικῶν καρπῶν, οἳ ἐπ' εὐλογίᾳ ἐσπείραν, δοξάζουσι τὸν Θεὸν καταξιώνοντα αὐτοὺς τοιαύτων ἀγαθῶν γενέσθαι παραίτους τῇ τε Πατρίδι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀλλ' ὅσον

εὐφραίνονται, τὰς ἑαυτῶν προσδοκίας βλέπουσαι ἐκπληρουμένας καὶ τοὺς διὰ τῶν ἑαυτῶν ἰδρυτῶν ἐκτεφομένους εὐαγγελισμένους τὸ Ἐδωγγέλιον τῆς ἀληθείας τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ καθημένοις, τοσοῦτον πάντως ἀπαρμυθῆναι λυπηθῆσονται, ἐὰν ποτε παρατηρήσωσι τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας διαφευδομένας καὶ τὸν ἑαυτῶν σκοπὸν ματαιούμενον. Καὶ δικαίως λυπηθῆσονται λύπῃ μεγάλῃ αἱ μεγάλαι τῶν Ῥιζαρχῶν ψυχὰι, ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτον συμβῇ· ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, εὐρεθῇ τις ματαῦν τὸν ἕκτον αὐτῶν σκοπὸν.

Ὁ ἱερὸν τινα σκοπὸν ἐπιδιώκων, εἴτε πρὸς εὐκλειαν τῆς Πατρίδος, εἴτε πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν βίον ἅπαντα ἀφιερῶν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ πᾶσαν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ἑαυτοῦ πόθων καταβάλλων προσπάθειαν, ἐπὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τέλους τὰς ἑαυτοῦ προσδοκίας διαφευδομένας, καὶ δὴ διαφευδομένας ἔνεκα ἐκείνων ἐκρίβδωσιν ὑπὲρ ὧν ἐμερίμνα καὶ ἐκοπία, ὦ! ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος δικαιούται ἵνα θλίβηται καὶ λυπηθῇ, ὡς ὁ θαλασσοπόρος ἐκεῖνος ὅστις μετὰ παντοῦ κινδύνου διώσας τὸ πολυτίμητον αὐτοῦ ἐμπόρευμα, ὅπερ πρὸς διατροφὴν λιμνητόντων ἐκδιμίζειν, εἶδεν ἐπὶ τέλους τούτου διαφθιρόμενον πλοῦς· αὐτῶν τῶν λιμνητόντων πρὸς ζημίαν ἀνεπαρόρθωτον καὶ ἑαυτοῦ καὶ αὐτῶν. Ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος δικαιούται ἵνα διαμυνηθῇ πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀγγέλων, κατ' ἐκείνους, οἵτινες μετ' ἀγνωμοσύνης ἐματαίωσαν τοὺς εὐγενεῖς πόθους τοῦ, διέψευσαν τὰς σωτηριώδεις προσδοκίας τοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ δικαιοσύνη τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ, τοῦ ἐτιζοντος τὰς ἡμετέρας καρδίας καὶ τοὺς νεφρούς, ἐκεῖνῳ μὲν ἀνταποδοῖαι ἐκατονταπλάσιον τὸν μισθὸν τῶν κόπων καὶ τῆς ἀγρυπνίας προσφύσεως, ἐκ τούτων δὲ ζητήσῃ λόγον ἐν τῇ φοβερῇ τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέρᾳ, «καὶ τὸ μέρος αὐτῶν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει».

Ἀλλ' ἡμεῖς μὴ γένοιτο, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν, ἵνα παραπικρόνῃτε τὰς μακαρίας ψυχὰς τῶν ἀειμένων τοῦ εὐαγγεῖου τούτου καθιδρύματος ἰδρυτῶν. Τούναντιον μάλιστα, οἱ μὲν διδάσκοντες καὶ ἐν τῷ μέλλοντι παρέχοντες τοῖς νέοις τούτοις τῆς χάριτος Λευταῖς «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆς, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα», πρὸς φωτισμὸν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν καὶ διάπλασιν τῶν καρδιῶν τῶν, ὅπως «ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος αὐτῶν ἐν παρησίᾳ γνωρίσωσι τὸ μυστήριον τοῦ Ἐδωγγέλιου τοῖς ἀγνοοῦσι τὸ Ἐδωγγέλιον», οἱ δὲ διδασκόμενοι ἐντεθῇν ὡς φιλόπονοι καὶ ἐργατικά μέλιστα ἀρνούμενοι τὰ ἀναγκαῖα καὶ ὀφείματα, «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενοι, τοῖς δὲ ἐμπροσθεν ἐπισκετινόμενοι καὶ κατὰ σκοπὸν διώκοντες ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως»,

ἔχετε τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ἵνα ἔνθα ἐπισκετινόμενοι ὡς ἀνθρώποι τῶν ἀειμένων τῶν Ῥιζαρχῶν εὐφρανθῆσονται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, θεοδοῦσιν ἐν ἀγαλλιάσει ἵνα ἐν θλίψει ἐσπείραν. Καὶ ἡ ἁγία δὲ ἡμῶν Ἐκκλησία, ἡ τοσαύτας ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐφ' ἡμᾶς στηρίζουσα, ἔξει ὑμᾶς ὡς στηρίγματα καὶ παραμυθίαν ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς κατ' αὐτῆς διωγμοῖς. Καὶ ὑμεῖς ὁ αὐτοὶ τέλος μετὰ παρησίᾳς δυνήθησθε ἀναφώνειν «Θεοῦ ἔσμεν συνεργοί, Θεοῦ γεώργιοι».

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΕΥΓΕ ΤΟΙΣ ΕΜΠΟΡΙΟΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπὶ τῇ ἀποφάσει τῶν ἐμπόρων τῶν Ἀθηνῶν νὰ κλεισῇ τὰ καταστήματα τῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς δικαίως δύναται τις νὰ ἀποτείνῃ αὐτοῖς τὴν εὐχὴ. Ἡ ἀπόφασις τῶν αὐτῶν εἶνε πράξις τιμωρᾶς αὐτοῦς, δεικνύουσα ὅτι συνηθίσθησαν τὸ ἀτοκὸν τὸ τίος γινόμενον, συναΐσαν, ὅτι ὁ τοσοῦτον σωτήριος ὁρησκευτικὸς θεσμὸς τῆς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς καὶ τῆς κατ' αὐτὴν καταπαύσεως τῆς ἐργασίας ὃ ἐν πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις χριστιανικοῖς λαοῖς κρατῶν πρέπει καὶ παρ' ἡμῶν νὰ ἰσχύῃ. Ἡ τήρησις τῆς Κυριακῆς εἶνε θεσμὸς σωτήριος ὑπὸ πολλὰς ἐπιπτώσεις. Καὶ πρῶτον ὑπὸ ὁρησκευτικῆν ἐσπῶν. Τὴν Κυριακὴν καλοῦνται οἱ χριστιανοὶ πανταχοῦ εἰς τοὺς ναοὺς πρὸς κοινὴν λατρείαν· εἰς τοὺς ναοὺς συνερχόμενοι ἀναπέμποναι κοινῶς τὰς δεήσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἀκούονται τοῦ ἀναγινωσκόμενου εὐαγγελίου, διδάσκονται ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὁραίων ὕμνων τῆς ἐκκλησίας καὶ παντοιοτρόπως μορφοῦνται ὁρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἡ Κυριακὴ εἶνε ὁρισμένη πρὸς ὁρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνατροφὴν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ λαοῦ. Κατ' αὐτὴν ἐπανεργεῖ ἡ θρησκεία διὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς ἰδεῶν ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ ἐξεγείρει καὶ υποθάλπει παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς λαοῖς τὰ μεγάλα αἰσθητικὰ τῆς ἀγάπης, τῆς φιλαδελφίας, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τὰ διακρίνοντα τὰς χριστιανικὰς κοινωνίας. Ὅπου ἡ Κυριακὴ δὲν τηρεῖται, ὅπου ἡ ἐργασία ἐξακολουθεῖ κατ' αὐτὴν, ὅπου τὰ καταστήματα ἐξακολουθοῦσι νὰ ἴναι ἀνοιχτά καὶ νὰ ἀπασχολῶσι τοὺς ἐργάτας αὐτῶν, ὅπου κατ' ἀνάγκην ὁ λαὸς ἐμποδίζεται ἀπὸ τῆς λατρείας, οἱ δὲ ναοὶ μένουσι κενοὶ καὶ ἡ Κυριακὴ παρέρχεται ἀνεπαίσθητος, ὡς αἱ ἐργασίαι ἡμέραι, ἐκεῖ παύει πλέον ἡ θρησκεία ἐπανεργεῖσθαι ἐπὶ τῆς κοινωνίας, ἐκλείπει πλέον ἡ σωτηριώδης ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἡθῶν, ὃ λαὸς ὠθεῖται εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀνηθικότητα. Διότι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι, ὅταν ὁ λαὸς παύσῃ νὰ σέβηται τὴν ὁρησκευτικὴν καὶ ἀπομακρόνηται ἀπὸ πύσης ἐπιδράσεως αὐτῆς.

συνεκλείπει παρ' αὐτῶ καὶ πᾶσα ἡθικὴ, πᾶς σε-
 βασμός πρὸς τὸν ἡθικὸν νόμον. Διότι νόμος
 ἡθικὸς προϋποθέτει νομοθέτην Θεόν, τὸν Θεόν.
 Διεσείσθη ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν μέ-
 λουσάν ζῶν καὶ κρίσιν; διεσείσθη κατ' ἀνάγκην
 καὶ ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἡθικῆς
 τάξεως. Ὁ ἡθικὸς νόμος θεωρεῖται τότε πρόλη-
 ψις. Τὴν θέσιν αὐτοῦ καταλαμβάνει τότε ὁ νό-
 μος τοῦ ἰδίου συμφέροντος. Τότε νόμος δι' ἑκα-
 στον εἶνε ὅτι συμφέρει εἰς αὐτόν. Ἄς συλλο-
 γισθῶσι καλῶς ὅσοι ἔμποροι καὶ καταστηματα-
 ρχοὶ ὑποχρεοῦντο τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἐργάτας
 τῶν νὰ μένωσιν ἐν τῇ καταστήματι καὶ τὰς
 Κυριακὰς καὶ κωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
 προσελεύσεως εἰς τὸν ναὸν πόσον ἀδικοῦσιν
 αὐτοὺς, πόσον φθείρουσιν αὐτούς, ἀπομακρύ-
 νοντες ἀπὸ τῆς σωτηριώδους ἐπιδρώσεως τῶν
 θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Ἄς μὴ εἰπωσὶ δέ, ὅτι
 τὴν προῶν τῆς Κυριακῆς ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς
 νὰ φοιτῶσιν εἰς τοὺς ναοὺς, μετὰ δὲ τὴν λει-
 τουργίαν ἀνοίγουσι τὰ καταστήματα τῶν διότι
 οἱ ἐργάται καταπεπληγμένοι ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς
 ὅλης ἐβδομάδος καὶ γνωρίζοντες, ὅτι μόνον ὥρας
 τινὰς τῆς Κυριακῆς ἔχουσιν ἐλευθερίας, κατ'
 ἀνάγκην προτιμῶσι νὰ ἀναπαύωσιν κατ' αὐτὰς.
 Ἐὰν τοὐναντίον ἐγνωρίζον ὅτι ἡ εἰς ὅλην
 κληρὸν τὴν Κυριακὴν πρὸς ἀνάπαυσιν, δὲν ὡς
 ἐδίσταζον νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν προῶν τὸν ναόν.
 Ὁ ἔμπορος λοιπὸν ὁ ἀνέγων τὸ καταστήμα-
 του τὴν Κυριακὴν ὀδηγεῖ ἀκουσίως ἰσως τὴν
 ὑπαλλήλους του εἰς τὴν ἀσέβειαν, τὴν ἡθικὴν
 ἀπώλειάν των. Χάριν τῶν συμφερόντων τῶν
 φθείρουσι τότε οἱ ἔμποροι τὴν ἐργατικὴν τάξιν.
 Εἶνε ἀνάγκη τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα τοῦ ἐλ-
 ληνικοῦ λαοῦ νὰ ἐνισχυθῇ, ἡ κορυφωθεῖσα παρ'
 ἡμῶν διαφθορά, ἡ ἀνηθικότης καὶ τὰ φοβερά
 ἐγκλήματα, τὰ ὅποια καθ' ἐκέστην παρατηροῦ-
 μεν παρ' ἡμῶν ἔχουσιν ὡς κυριωτέτην πηγὴν
 τὴν ἐξασθένειαν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος.
 Μὴ, πρὸς Θεοῦ, συντελεῖτε καὶ οἱ εἰς τὴν αἰ-
 ξηοῖν τοῦ κακοῦ τούτου! Ἐχέτε καθήκον νὰ
 φροντίζετε περὶ τῆς ἡθικῆς τῶν παρ' ἡμῶν ἐρ-
 γαζομένων νέων. Ἰδοθε οἱ πατέρες αὐτῶν.

Ἐπειτα καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν ἐποψὴν ὁ βασμός
 τῆς ἀναπαύσεως τῆς Κυριακῆς εἶνε σωτήριος.
 Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται
 ἀδιαλείπτως νὰ ἐργάζεται. Μετὰ ἑξ ἡμερῶν ἐρ-
 γασίαν ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ἄλλως αἱ ду-
 νάμεις αὐτοῦ αἶ τε πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ
 καταπονοῦνται, ἐπέρχεται ἀναγκάτως ἐξάντλη-
 σις, προῦτως δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀποβέβλων τὴν ἀκμήν
 αὐτοῦ ἐπιταχύνει τὴν καταστροφὴν τοῦ ὀργα-
 νισμοῦ του καὶ φέρεται ταχύτερον εἰς τὸν τά-
 φον. Ἐρωτήσατε περὶ τούτου τοὺς ἰατροὺς συμ-
 βουλευθέντες τοὺς περὶ ὑγιεινῆς γράψαντας συγ-
 γραφεῖς πάντων τῶν ἐθνῶν εἶνε πάντες σύμφωνοι,
 ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην, ἑκαστὴς τῆς ἐβδο-

μάδος τοῦλάχιστον, ἀναπαύσεως. Ἡ Κυριακὴ
 λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἀφαιρηθῇ ἀπὸ τῶν ἐργα-
 τικῶν τάξεων. Εἶνε ἀπᾶνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις
 ὑποχρεῖται τὸν ἐργάτην ὡς τι κτήνος νὰ ἐργάζη-
 ται ἀδιαλείπτως ἀντὶ συνήθους γλίσχρου ἀντι-
 μοσίου, ὅπως πλουτῇ αὐτός. Ἡ ἔχουσα εἰς
 χεῖρας τῆς τὰ κεφάλαια τάξις δὲν πρέπει νὰ
 καταχράσεται τῆς ἀνάγκης τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ
 πιέξῃ αὐτοὺς. Μὴ θέλετε νὰ ἀρχίσῃ καὶ παρ'
 ἡμῶν ἡ τάξις τῶν ἐργατῶν νὰ γογγύξῃ, νὰ γε-
 νηθῇ ἐκ. καὶ παρ' ἡμῶν κοινωνιστικὸν ζήτημα,
 δικαίον δὲν εἴχομεν μέχρι τοῦδε. Οἱ ἐργάται
 πρέπει νὰ ἀναπαύωνται καὶ αὐτοί, νὰ μὴ στενά-
 ζωσι πάντοτε καὶ ἀνεὶ διακοπῆς ὑπὸ τὸ βίρος
 τῆς ἐργασίας. Πρέπει καὶ διὰ τὸν ἐργάτην, ἀφοῦ
 ἐπὶ ἑξ ἡμέρας ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας κο-
 πιᾷ καὶ εἰς ἐπιπορευομένης πολλὰς ἐργασίας
 ἐπιβιβάζεται, νὰ ἀναπέλῃ μίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομά-
 δος, καὶ ἡν νὰ δύναιτο νὰ αἰσθάνῃ καὶ αὐτὸς
 τὴν ἐκ τῆς ἀναπαύσεως χαρὴν, καὶ νὰ ἀντλήσῃ
 ἐκ ταύτης νέας πλὴν δυνάμεις, ὥστε νὰ ἀρχίσῃ
 ἐκ νέου προθυμῶς τὸ ἔργον του. Ἡ κοινωνία
 ἔχει καὶ ἔθνικὸν ἐνδιαφέρον οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ
 νὰ ἦνε εὐριστοί, διότι ἐξ αὐτῶν στρατολογου-
 νται ἐκεῖνοι, εἰς οὓς ἡ πατρις ἀναθίεται τὴν ὑπε-
 ράσπισιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς. Ὅσον
 εὐριστότερος εἶνε λαὸς τις, τοσοῦτον εὐκολώ-
 τερον ἀπαρτίζεται στρατὸς ἔθνικος ἀξιόμαχος.
 Πρέπει δὲ νὰ δηλογῇσωμεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι
 νῦν εἰς τὸν στρατὸν εἰσέρχονται ἔνεκα τῆς κα-
 κῆς διαίτης τῶν δὲν φέρουσι πάντα τὰ στοιχεῖα
 τῆς σωματικῆς βίωσις τὰ καταρτίζοντα τὸν κα-
 λὸν στρατιώτην, πολλοὺς δὲ κόπους εἶνε ἡναγ-
 κασμένοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἡμῶν νὰ καταβέβλωνται,
 ἵνα μορφώσωσι βιωμάλειαν τὰ σώματα αὐτῶν. Καὶ
 διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ νέοι οἱ ἐργαζόμενοι ἐν
 ταῖς καταστήμασι δέον νὰ ἔχωσιν ἐκέστην ἐβδο-
 μὴν ἡμέραν τελείαν καὶ πλήρη ἀνάπαυσιν. Αἱ
 χεῖρες τῶν δὲν ἀνήκουσι μόνον τοῖς κυρίοις των,
 παρ' οἷς ἐργάζονται ἀνήκουσι καὶ τῇ πατρίδι.
 Διὰ πάντα ταῦτα πρέπει νὰ μεριμνήσωμεν περὶ
 τῆς υγείας τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ νὰ φει-
 δῶμεθα αὐτῆς. Ἀποβέβωμεν δὲ τοσαύτην σημα-
 σίαν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐρ-
 γατῶν τῶν ἐν Ἀθήναις ἔμπορων, ὅτι ἂν τὸ
 καλὸν τοῦτο ἐπικρατήσῃ ἐν Ἀθήναις, ἔλπις εἶνε
 νὰ μιμηθῶσι τὸ καλὸν παρ' ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς
 ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ.
 Αἱ Ἀθηναί, ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἑλληνι-
 σμοῦ, πρέπει νὰ εἴδῃ τοῖς πανταχοῦ Ἑλλήνι
 τὸ σὺνθημα παντὸς καλοῦ, πάσης προόδου. Μὴ
 ἐμπροσθεῖτε λοιπὸν τοὺς ἐργάτας σας νὰ ἀνα-
 παύωνται τὴν Κυριακὴν ἀφήσαντες τοὺς νὰ ἀνα-
 πνέωσι κατ' αὐτὴν καὶ νὰ ἀνανεώσωσι τὰς ду-
 νάμεις των. Ἐχέτε καθήκον ἱερὸν πρὸς τοῦτο
 καὶ λόγον φιλανθρωπίας καὶ λόγον ἔθνομαι.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλῃ ἐποψῇ τὴν τῆς ἀνα-

παύσεως καὶ γενικωτέρας μορφώσεως τῶν ἐρ-
 γατῶν ἡμῶν εἶνε σωτήριος ὁ βασμός τῆς Κυρια-
 κῆς. Ὁ ἐργάτης τὴν Κυριακὴν θὰ εὖρον ὀλίγον
 χρόνον, ἐὰν γνωρίζῃ ὀλίγα γράμματα, νὰ ἀνα-
 γνῶσθαι κανὲν βιβλίον, νὰ ἀκούσῃ καμμίαν ὁμι-
 λίαν, ἀφ' ἧς νὰ ὠφεληθῇ, νὰ ἀνταλλάξῃ τὰς
 ἰδέας του πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἐν τῇ
 ἀγορᾷ, νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων
 τῆς πατρίδος του, νὰ ἴδῃ συγκεντρωμένην τὴν
 οἰκογένειάν του καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τῆς συνομιλίας
 τῶν οἰκείων του, νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν φύσιν καὶ
 ἀναπνέων καθαρὸν ἀέρα νὰ θαυμάσῃ αὐτὴν, δο-
 θεῖσης δὲ περιστάσεως νὰ μετᾷσῃ δημοσίως τι-
 νὰς τέχνας. Πάντα ταῦτα ἔχουσι μεγίστην δύ-
 ναμιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἐρ-
 γάτου. Πάντα ταῦτα ἀφαιροῦνται ἐν τούτοις
 ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν ἦνε καταδικασμένος καὶ τὴν
 Κυριακὴν νὰ ἐργάζεται, κεκλεισμένος ὡς ἡγο-
 ρασμένον ἀνδρὸς ποδὸν ἐν τῇ καταστήματι αὐτοῦ,
 ὑποχρεωμένος νὰ ἀναπνέῃ καὶ τὴν ἡμέραν ταύ-
 την τὸν αὐτὸν μεμολυσμένον ἀέρα, ὅπως καὶ
 τὰς λοιπὰς, καὶ νὰ περιστρέφῃται περὶ τὸν αὐ-
 τὸν κύκλον τῶν ἀνασχολήσεών του, ὅπως καὶ
 πάντοτε. Πρωφανῶς ὁ τοιοῦτος ἐργάτης ἀδικεῖ-
 ται καλῶς καὶ οὕτως ἡ ἀνάπτυξις καὶ μόρφωσις
 του. Εἶνε τοῦτο δικαίον; εἶνε φιάνθρωπον; Ὁ
 πολίτης ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ, ἐν ᾗ πάντες με-
 τέχουσιν τῶν κοινῶν, ἐν ᾗ ἡ ψῆφος καὶ τοῦ τε-
 λευταίου πολίτου ἀποφασιζέται τὴν τύχην τῆς πα-
 τρίδος, διότι δίδει αὐτῇ τοὺς ἀρχοντας αὐτῆς,
 πρέπει νὰ ἦνε ἀνεπτυγμένος, νὰ ἔχῃ ποτὶν τινα
 μόρφωσιν. Ἀφοῦ ἡ πολιτεία δίδωσι τοῖς ἐργά-
 ταῖς τοσαῦτα μεγάλα δικαιώματα, πρέπει νὰ με-
 ριμῇ, ὅπως καταστῶσιν ἄξιοι νὰ μεταχειρίζον-
 ται καλῶς τὰ δικαιώματα ταῦτα. Γνωρίζομεν,
 ὅτι ὡς μὲν εἰπωσιν, ὅτι τὰς Κυριακὰς διαφθεί-
 ρονται οἱ ἐργάται καὶ μὲλλον χειρόνους γίνονται
 ἢ κρείττονες, ἀλλ' ἀπαντῶμεν, ὅτι τοῦτο εἶνε
 ὑπερβολή, περιέχουσα μόνον τι μόνον ἀληθείας.
 Τινὲς βεβαίως παρεκτρέπονται ἀλλ' ἡ παρεκ-
 τροπή τινῶν δὲν δύναται ν' ἀποβέβῃ τὸ περιτ-
 τόν, ἢ ἐπιβλαβὲς τῆς Κυριακῆς. Ἡ ἀπλή εὐθυ-
 μία καὶ αἱ διασκεδάσεις τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε τι
 κακὸν καθ' ἑαυτὸ, ὅπως θεωροῦσιν αὐτὸ τινες
 τοὐναντίον ἢ φαίδρῆτος αὐτῇ περιοριζομένη ἐν
 πρέποντι μέτρῳ εἶνε ἀναγκαῖα τῇ λαῷ καὶ
 ἀνακουφίζει αὐτὸν ἀπὸ τῶν μόχθων τῆς ἐργα-
 σίας. Λαὸς φαίδρῶς δεικνύει ζωὴν, πρέπει δὲ νὰ
 λυπηθῇ τις βλέπων σιγῶντα καὶ βαρυθυμῶντα
 τὸν λαόν. Ἡ σιγὴ καὶ ἡ σκυθρωπότης θὰ ἦτο
 σημεῖον πεπιεσμένης καὶ ὀδυνηρᾶς καταστάσεως.
 Ὁ ἐργάτης κατὰ τὰς Κυριακὰς συναντῶμενος
 ἐν τῇ ἀγορᾷ μετὰ τῶν ὁμοίων του καὶ διαλεγό-
 μενος βεβαίως θὰ συνευθυμῇ. Εἰς τὰς πανη-
 γύρεις του καὶ συναθροάσεις του ὁ λαὸς καὶ θὰ
 χορεύσῃ καὶ θὰ εἴπῃ τὰ ἔθνηκα του ἔθνηκα. Οὐ-
 δὲν ἐν τούτοις τὸ κακόν. Τοὐναντίον καὶ τὸ ἴσως

καὶ ὁ χορὸς καὶ ἡ ἄλλη διασκεδάσις ἀνοίξῃ αὐτὸν
 καὶ ἀναπτύσσει καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς.
 Βεβαίως ἡ ἐκ τῆς ἀναπαύσεως τῶν Κυριακῶν
 ὠφέλεια θὰ ἀποβῇ διὰ τὸν λαόν ἡμῶν μεγαλει-
 τέρα, ὅταν σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπτύχῃ πλείότε-
 ρον, ὅταν κατὰ Κυριακὴν θὰ κηρύττῃται αὐτῷ
 ὑπὸ πεπαιδευμένων ἱερέων ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ,
 ὅταν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις γενικευθῇ καὶ
 γραφῶσι διὰ τὸν λαόν κατάλληλα βιβλία, ὥστε
 ἕκαστος ἐργάτης νὰ ἀναγινώσκῃ τι ὠφέλιμον
 αὐτῷ καὶ τερπνόν ὅταν ἡ πολιτεία καὶ ἡ κοι-
 νωνία μεριμνήσῃ, ὥστε νὰ ἰδρυθῶσι σχολεῖα τοῦ
 λαοῦ διὰ τὰς Κυριακὰς, καὶ ὀργανωθῶσι διαλέ-
 ξεις δημόσιαι χάριν αὐτοῦ, ὅταν ἰδρυθῶσι βι-
 βλιοθήκαι τοῦ λαοῦ, ὅταν συστηθῶσι γυμναστή-
 ρια λαϊκὰ καὶ ἐν πάσῃ πόλει καὶ παντὶ χωρίῳ
 γίνωσι σκοπευτήρια πρὸς ἀσκῆσιν τῶν πολι-
 τῶν, ὡς ὑπάρχουσι πάντα ταῦτα ἐν ἄλλοις πε-
 πολιτισμένοις λαοῖς, ὅταν τέλος ἡ ἐπιβλαβὴς τῆς
 κυδερνήσεως ἐπὶ τῶν δημοσίων θεαμάτων, θεά-
 τρων καὶ τοιούτων ἀποβῇ τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐμ-
 ποδίζεται πᾶν ὅτι δύναται νὰ βλάψῃ ἡθικῶς τὸν
 λαόν ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, ἡ
 Κυριακὴ καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἀνάπαυσις τῶν ἐργα-
 τῶν εἶνε ὠφέλιμος πάντοτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν
 καὶ μόρφωσιν αὐτῶν. Ἐὰν καταδικάζοντο οἱ
 ἐργάται ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐργάζων-
 ται αἰωνίως, ἐὰν ἐξέλειπε δι' αὐτοὺς ἡ Κυριακὴ,
 ἡβέλωμεν ἔχει ἐκτὸς τῆς ἐξαχρεώσεως καὶ βαλ-
 μαίας ἐξασθένεως αὐτῶν καὶ τελείαν ἀποκτῆ-
 νωσιν αὐτῶν. Τὴν Κυριακὴν αἰσθάνεται ὁ ἐρ-
 γάτης ὅτι εἶνε ἄνθρωπος. Τὴν Κυριακὴν ἀκούει
 ἐν τῇ ναῷ τὸ εὐαγγέλιον καὶ διδάσκεται ὅπως
 δήποτε ἰδέας τινὰς τὴν Κυριακὴν βλέπει τοὺς
 συμπολίτας καὶ συζητεῖ μετ' αὐτῶν τὴν Κυρια-
 κὴν κυρίως ἀπολαμβάνει τὴν οἰκογένειάν του
 τὴν Κυριακὴν παρίσταται εἰς συνάθροισιν τινα
 ἢ καὶ θεᾶται τι καὶ εὐδυνάται πως ὁ δρῶν τῶν
 γνώσεών του. Μὴ στερεῖτε λοιπὸν αὐτὸν τῆς Κυ-
 ριακῆς ἀφήσαντες τοὺς ὑπαλλήλους σας καὶ ἐρ-
 γάτας σας ἐλευθέρους κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.
 Εἶνε καθήκον τὸ ὅποσον ἔχετε πρὸς αὐτοὺς,
 πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν των.

Τοιαύτη εἶνε ἡ σημασία τῆς Κυριακῆς διὰ
 τὸν λαόν. Εἶνε ἀναγκαῖα διὰ τὴν θρησκευτικὴν
 του μόρφωσιν, ἀναγκαῖα διὰ τὴν υγείαν του,
 ἀναγκαῖα διὰ τὴν γενικωτέραν ἀνάπτυξιν του.
 Οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ἀμερικανοί, οἱ Γερμανοί, οἱ
 Ἑλβετοὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι λαοὶ τηροῦσιν αὐτήν
 ῥῃς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς Κυριακῆς, ἔχουσι λό-
 γους σπουδαιότατους νὰ πράττωσι τοῦτο. Οἱ
 λαοὶ δὲ οὗτοι εἶνε καὶ οἱ θρησκευτικώτεροι,
 ἡθικώτεροι, βιωμάλειοι καὶ σοφώτεροι ὅς μι-
 μηθῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς. Ἡ Κυριακὴ ὅς ἦνε
 ἱερὰ καὶ δι' ἡμᾶς, ὅς ἦνε ἡμέρα ἀναπαύσεως,
 ἡμέρα ἀνακουφίσεως πνευματικῆς. Τίμη εἰς τοὺς
 ἔμπροους τῶν Ἀθηνῶν τοὺς λαβόντας τὴν ἀπό-

φασιν τῆς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς. Εἴθε εἰς αὐτούς. Εἴθε!

Α. ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ.

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΠΛΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΡΔΙΑΣ, ΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΩΤΑΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΠΡΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕΝΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΚΕΙΑΣ.

Β'.

Καθ' ἡμῶς λοιπὸν μόνον ἡ θρησκεία εἶναι ἐκείνη, ἥτις δύναιται ἀποτελεσματικῶς νὰ ἰσοποιήσῃ τὴν κοινωνίαν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ κρατήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ βολοφάνου, ἐτοιμαζόμενοι νὰ ἐμψύξῃ τὴν μάχαιρον εἰς τὴν πτῖβη τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ κατασβέσῃ τὴν πυρκαϊά, βέλη τοῦ ἔρωτος καὶ προφυλάξῃ τὴν κατὶν ἀμείνων μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ φράξῃ τὸ στόμα τοῦ ἐτοιμαζόμενου νὰ συκοφαντήσῃ μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ ὠθήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ πλουτοῦ εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς πόδας τῶν ἀνθρώπων εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀποθανόντων καὶ πασχόντων ἀδελφῶν αὐτῶν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ παρηγορήσῃ τοὺς πένθοντες καὶ τεθλιμμένους μόνον ἡ θρησκεία δύναται τέλος νὰ διευκολύνῃ μὲν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ, νὰ ἀναγκάσῃ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς παρ' ἡμῶν ἡ θρησκεία, οὐδὲν ἐξέλιπεν ὁλοσχερῶς, κινδυνεύει ἥμισυ ν' ἀπολεσθῇ. Ὅτι τοῦτο εἶνε ἀληθὲς μαρτυροῦσι πλὴν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς ἡ ἐρήμωσις τῶν Ἑκκλησιαστικῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς Ιερουργίας, αἱ καὶ ἐκείνην ἡμέραν συμβαίνουσαι ἐπιστάσεις, αἱ συνελθόντες κατὰ τοῦ θεοῦ ὀνόματος ἐκσφενδονήζονται ὑβρεῖς καὶ βλασφημίαι, καὶ καθύλου ἡ περιφρόνησις παντὸς θεοῦ καὶ Ιεροῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὰς ἐπιστημοτέρους ἐορτάς συγκρέουσι πολλοὶ εἰς τὰς Ἑκκλησίας, ἀλλ' ἔμως οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν συνέρχονται κατ' ἑλπίαν καὶ προσεύχονται μηχανικῶς χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν οὐδεμίαν ἱερὴν συγκίνησιν, οὐδὲν ἱερὸν συναίσθημα. Ἀπόδειξις δὲ τοῦτου εἶναι ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἐκκλησιαζομένων ἢ ὁμιλοῦσιν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ, ἢ γελῶσιν, ἢ χασιμῶνται, ἢ κοιμῶνται, ἢ περὶ παντὸς ἄλλου σκέπτονται ἢ περὶ Θεοῦ· τούτοις ἀνέκτονται μᾶλλον πῶς νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν ἐχθρόν των, πῶς νὰ ἐξαιπώσῃ τὸν πλησίον των, πῶς νὰ παραβλάψῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου, ἢ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἢν ἀκούουσιν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ διὰ μὲν φωνῶν παλιφαμένῃν.

Ὅτι ἡ τριτοῦ θρησκευτικὴ χαλάρωσις εἶ-

ναι ἡ αἰτία τῆς ἠθικῆς ἡμῶν ἐκλύσεως καὶ καχεξίας, μαρτυρεῖ ἡ σύγκρισις τῆς νῦν ἠθικῆς ἡμῶν καταστάσεως πρὸς τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν. Οἱ πατρὶς καὶ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, αἱ καὶ ὁλιγώτεροι ἡμῶν γράμματα ἐγένιστον, ἦσαν ἀσυχρότερον τῇ λόγῳ ἠθικώτεροι ἡμῶν. Παρ' αὐτοῖς σπανίως συνέβαινον κακοὺς ἡμῶν καὶ ἡλικία τοιαύτης φύσεως, οἷός ἐστιν τὰ συμβαίνοντα παρ' ἡμῶν. Ἦν ἔτιλα δὲν ἔστρεφον ἐκείνοι κατ' ἀλλήλων, ἀλλὰ μόνον κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τῶν βλαστῶν τῆς ἐαυτῶν ἐλευθερίας· ἐκείνοι δὲν παρεβίβαν τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον, ἀλλ' ὑπερησπίζον αὐτήν· ἐκείνοι ἐδίδαν ἀλλήλοις ὅσον ὑποθήκην, πολλὰς δὲ καὶ ἀνεὺ ἀποδείξεως, στηριζόμενοι ἀπλῶς εἰς τὴν διὰ λόγου διδομένην διαβεβαίωσιν. Καὶ ταῦτα πάντα δικαί· Διότι ἐπέστευον ὅτι ὑπάρχει μὴ δυνάμις, ἥτις, ὅπως προσταθεῖ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀνταρμεῖ τὸ ὄργανον, οὕτω ἀποστρέφεται τὴν κακίαν καὶ τιμωρεῖ τὴν κακοποιῶν· ἦτοι ἐπίστευον ἀκραδάντως εἰς Θεόν, εἰς ἀθανάσιον τῆς ψυχῆς καὶ εἰς μέλλονσαν ἀνταπόδοσιν. Ὅτι δὲ ἐπίστευον εἰς Θεόν, μαρτυρεῖ ἡ μεγάλη αὐτῶν εὐσέβεια, ἣν ἐδείκνυν οὐ μόνον ἐντελέροντες πιστῶς τὰ θεῖα παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ συγχίζοντες τακτικῶς εἰς τοὺς ναοὺς καὶ σεβόμενοι μεγάλως τοὺς τῆς Ἑκκλησίας λειτουργούς. Παρ' ἐκείνοις σπανίως ἐλθόντων χόρων ὄμοι, ἐπὶ δὲ σπανιότερον ἐπὶ οὐκίαι, οὐδέποτε δὲ βλασφημία κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν Ἀγίων. Καί, ἡ εἰς Θεὸν πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια εἶναι ἐκείνη, ἥτις συγκρατεῖ τὰ ἔθνη, ἥτις προφυλάσσει αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου τῆς διαφθορῆς καὶ καθίστα ἐλεύθερα καὶ εὐδαίμονα. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν προγόνων, τούτοις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πᾶσι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διετίθοντο ἑαυτοῖς καὶ ἐνδοξίμους· Πεδαιῶς τότε, ἐπε ἐπίστευον εἰς Θεόν καὶ ἐτίθον τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν καθήκοντα. Πότε δὲ κατεστρέφοντο καὶ ὑπεδοῦντο θρησκῶν; Πεδαιῶς τότε, ἐπε οἱ μὲν Ἀλκιβιάδης κατέστρεφον τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐχλεύαζον τὴν Ἑλευσίναν μυστήρια, αἱ δὲ σφιστοὶ διεσέλευν τὰς θρησκευτικὰς τῶν ἡμῶν πεποιθήσεις. Ἡ περιφρόνησις τῆς θρησκείας ἀφίρεσε τοὺς πρώτους τῆς σωτηρίου ἀρετῆς καὶ ἀφῆκεν ἐκείνους ἐν τῇ βεβηλῇ τῆς νουθεσίας, ἡ δὲ κακὴ κατὰ κράτος τὴν Ἑλλάδα, ἀφίρεσε ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν ζωτικὴν ἐνέργειαν καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἐκείνην πτώμα. Οἱ ἔχοντες τοῦ Ἑλληνισμοῦ εὐρύνη ἔλπος χάριτος καὶ ἐξαρθευμένους ὑπὸ τοῦ σφικτικῆς τῆς διαφθορῆς, εὐκόλως κατέκτησαν αὐτὴν καὶ ὑπεδοῦντο ἀλλήλοισι ἀδελφῶν. Ἄλλως καὶ ἡ ἀνέγερσις ἱστορίας δὲν ἐπιβεβαίωσεν τὸ αὐτό· Τῆς ἐκ τῶν σημερινῶν ἡμῶν εἶναι ἰσχυρότερα καὶ περισπούδτερον εὐδαίμονες· Ὅχι τὰ εὐσεβεστερα· Τῶν δὲ τοιούτων εἶναι ἀσθενέστερα.

καὶ κακοδοκίμων· Ὅχι τὰ ἀσεβέστερα· Βεβηλῶς, τὰ ἀσεβέστερα.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, φοδοῦμαι μήπως καὶ ἡμεῖς, ἐνεκὰ τῆς ἐπαλήθευσης ἠθικῆς διαφθορῆς ὡς ἐκ τῆς ἐξαποδότησεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, ἀπολέσωμεν μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἢ ἠθικὴν, ἣν μόλις μετὰ πολυτεῖς ἀγῶνας κατωρθώσαμεν ν' ἀποκτήσωμεν. Καὶ πῶς; (δύνανται τις νὰ ἐρωτήσῃ) δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι; Μάλιστα, ἀπαντῶμεν, δὲν εἴμεθα. Ἐνδοξίμῳ ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἡ ἰδιοκτησία καὶ ἡ τιμὴ εὐρίσκειται ἐκτεθειμένη εἰς τὴν διόψαν τῶν μεθίστων καὶ τῶν τραυτιζόντων, δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι. Ἐνδοξίμῳ ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς οἰκίας (πολλὰς δὲ καὶ μένοντες ἐν τῇ οἰκίᾳ) αἰσθάνομεθα τὸν φόβον μήπως μαχαιρώσῃ τις ἡμᾶς ἐκ τῶν φανερῶν μαχαροποροῦντων, ἢ ὁρκύσῃ τις τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἐκ τῶν ἀναφανδῶν πετροβολούντων, ἢ ληστεύσῃ τις ἡμᾶς ἐκ τῶν δημοσίων ἀναλίσκων ταξιδεύοντων ὡποδυτῶν, ἢ ἀτιμία τις ἡμᾶς ἐκ τῶν πρὸ τῶν διμύτων τῶν ἀτυχομένων ὁργάνων ἐλευθέρως ἀσχορολογοῦντων καὶ ἀσχημονούντων, δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι. Ἡ δὲ στέρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας ἐπὶ γίνεται κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν στέρησιν τῆς ἐξωτερικῆς ἢ ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀφευδέστατον στόμα τῆς ἱστορίας. Φοδοῦμαι λοιπὸν μήπως ἡ παρ' ἡμῶν ἐπικρατοῦσα κακοψυχία καὶ διαφθορὰ ἀπομαρῆνῃ τελείως τὸ ἠθικῶς ἐλεύθερον τοῦτο ἑλληνικὸν κράτος καὶ ὑπαγῇ γὰρ αὐτὸ ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐτέρου στοιχείου σωφροεστέρου ἡμῶν. Διότι, ὅπως ἐν τῇ φυσικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ βίᾳ, ὑπάρχουσι νόμοι ἀπερρίκτοι. Ἡμῶς τῆς; ὅτι ὑποστῇς ἀφέντως τὰς συνεπείας τῶν ἁμαρτιῶν σου. Κατηγοροῦμεν ἄλλας φυλὰς ὡς θρηνώδεις. Καὶ ὅμως αἱ φυλαὶ αἷται οὐδὲν φρονέουσιν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐμφορῶν καὶ ἐμφορῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῶν ἐτεροφύλων καὶ ἐτεροθρήσκων, τῶν ὑποταγμένων αὐταῖς, ὅσους φρονέουσιν ἡμεῖς ἐμφορῶν, ἐμφορῶν καὶ ἐμφορῶν ἐν τῇ μικροσκοπικῇ ἡμῶν ταύτῃ γωνίᾳ. Κατηγοροῦμεν τοὺς ἄλλους λαοὺς, αἱ δὲ εἶναι φιλέλληνες. Καὶ πῶς δικαιούμεθα ν' ἀπατήσωμεν ὥπως οἱ ἔξοι ὦσιν ἐλληνικώτεροι ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, ἢ, ἐρθέτερον, ἡμῶν τῶν Μισσηλίων Ἑλλήνων; Ὅχι, ὅχι, ἐναντίων ἄλλων ἔθνων, ἐπὶ ἐπιβουλεύονται τὸν Ἑλληνισμόν. Ἀλλὰ διατὶ δὲν ὀργίζεσθαι μᾶλλον κατ' ἡμῶν αὐτῶν, οἵτινες, κατασπαράσσοντες ἄλλήλους, διενεκλόμεθα τὰ κατὰ κτηνικὰ τῶν ἐναντίων σχέδια;

Εἰς τοιαύτας σκέψεις καὶ κρίσεις παρέσθην ἡμᾶς καὶ συνήκτα, ἡ βεβηλὴ λύπη, εἰς ἣν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐρίσκειται ἐνεκὰ τῶν κατ' ἐκείνην ἡμέραν διαπρασσομένων ἐν Ἑλλάδι φρικωδῶν ἐγκλημάτων.

Καθ' ἡμῶς λοιπὸν κυριώτερα μὲν αἰτία τῆς ἠθικῆς ἡμῶν καχεξίας εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρω

εἰπομεν, ἡ ἑλλειψὶς θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, κατὰλλήλοτερον δὲ μέσον πρὸς θεραπείαν αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνάφλεξις αὐτοῦ εἰς τὰς τῶν πολιτῶν ψυχὰς.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Κ. ΣΠΑΘΑΚΗΣ.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἡ διψῶσα γῆ ζητεῖ ὕδωρ ὁ πεινῶν στόμαχος ζητεῖ τροφήν· τὸ ἱστίον τοῦ ναύτου ζητεῖ ἄνεμον· τὸ κύμα ζητεῖ ἀκτὴν· ἡ χελιδὼν ζητεῖ ἑσπέρην· ἡ τρυγὼν ἐρημικὸν ἐνδιατέμει· ἡ ἀηδὼν φύλλαμα· ὁ κύκνος λίμνην· ὁ ἀετὶς ὕψι ὑπερνεφῇ· τὸ ἀρνίον χλόην· ὁ ἵππος πεδιάδα· ὁ λέων δάσος. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ζητεῖ τὸν Θεόν.

Σχολή τις, ἀρνούμενη τὸν Θεόν, ζητεῖ νὰ ἐξορίσῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὴν πίστιν πρὸς αὐτόν. Τὴν Σχολὴν ταύτην τὴν γνωρίζετε. Εἶνε ἡ Σχολὴ ἡ ἔχουσα σύμβολον· Μὴ δὲ νὰ πρὸ τῆς ζωῆς, μὴ δὲ νὰ μεταβάλλῃ τὸν εἶνα ἡ Σχολὴ ἡ ἀνὰ γοῦσα τὸ πᾶν εἰς τὰς αἰσθησεις καὶ τὴν γαστέρα, εἶνε ἡ Σχολὴ, ἥτις λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον· Ἀπατάσαι νομίζον· ὅτι ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θεῖον. Θεὸς δὲν ὑπάρχει. Ἀπατάσαι πιστεύων εἰς υπερκοσμίον τινα ἠθικὴν τάξιν. Τλὴ τὸ πᾶν. Εἴσαι σάρξ καὶ, ὅταν αὕτη καταρρεύσῃ, εἴσαι μηδὲν. Ἡ αὐριὸν σου εἶνε νῦν αἰώνια. Ἐνδοξίμῳ ζῆς, φάγε, πίε, κορέσθητι, ἀπόλαυσον, ὁργιάσων. Ἰδοὺ ἡ σοφία καὶ ἡ ἀλήθεια.

Τὰ δόγματα ταῦτα δὲν εἶνε μόνον κτηνώδη καὶ ἀνῆθικα, ἀλλ' εἶνε καὶ δόγματα ψευδῆ. Δὲν εἶνε μόνον δόγματα ἐναντία πρὸς τὴν εὐδαίμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε καὶ δόγματα ἀντικείμενα πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς φύσεως αὐτοῦ. Δὲν εἶνε μόνον δόγματα τὰ ὅποια βδελύσσεται ὁ ἠθικολόγος· εἶνε καὶ δόγματα, τὰ ὅποια ἀποκηρύττει καὶ καταδικάζει ὁ ἀληθὴς ἐπιστήμων.

Φέρομεν σάρκα. Διὰ τῆς σαρκὸς ἐφαπτόμεθα τοῦ κόσμου διὰ τοῦ πνεύματος ἀνιπτάμεθα πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸ σῶμα ἡμῶν πεινᾷ. Τίς τὸ ἀρνεῖται; Καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐχει πείναν Θεοῦ. Τίς δύναται νὰ τὸ ἀρνήθῃ; Ὡς τοῦ κόσμου βίου τὰ ἀγαθὰ ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκανοποιήσωσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Πᾶσα ἐξ αὐτῶν ἐκανοποίησις αὐτῆς εἶνε πρόσκαιρος· ἡ ἔσθυστος χαίνει πάντοτε ἐν αὐτῇ. Ὁ φιλοχρηματίας νομίζει ὅτι σφραγίσαν πλοῦνθι θὰ εἶνε ἀτυχή. Ὁ φιλόδοξος νομίζει ὅτι προσηγορεύοντι τὴν ἑξουσίαν τοῦ θά εἶνε εὖ-

δαίμων. Ὁ φιλήδονος νομίζει ὅτι βυθιζόμενος εἰς τὰ πέλματα τῶν αἰσθητικῶν ἀπολαύσεων δὲν θὰ ἔχη ἄλλο νὰ ἐπιθυμῇ. Πλάνη! Οἱ πόθοι τῆς καρδίας ἡμῶν εἶνε ἄπειροι καὶ οὐδὲν ἐκ τῶν πεπερασμένων δύναται νὰ πληρώσῃ αὐτούς. Ἐν μέσῳ τοῦ πλούτου δύνατον νὰ πληγῇ. Ἐν μέσῳ τῶν ἡδονῶν δύνατον ν' ἀθυρήσῃ. Καὶ αὐτοκράτωρ δὲ ἔν γένους, τὰ στήθη σου θὰ καλύπτονται ὑπὸ παρασῆμων, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά σου δύνατον νὰ καλύπτηται ὑπὸ πληγῶν. Ἡ καρδιά ἡμῶν εἶνε ἄνευ πυθμένου ὥπως πληρωθῇ, σχετικὸν αὐτῇ ἔπειρον, ἔχει ἀνάγκην τοῦ ἀπολύτου ἀπείρου, τοῦ Θεοῦ.

Οἱ δὲ πόθοι ἡμῶν δὲν εἶνε μόνον ἄπειροι κατὰ τὴν ἐντασίν των. Εἶνε καὶ αἰώνιοι κατὰ τὴν διάρκειάν των. Ἄν θύλωμεν νὰ κατακτείνωμεν ἁπλῶς ἕν ἀγαθόν. Θέλωμεν καὶ ἡ κατέκτησις αὕτη νὰ ἦν αἰώνια. Ἡ μακαριότης, ἢν ποθοῦμεν, εἶνε ἡ αἰώνια μακαριότης.

Πᾶσα ἀγαθὴ ψυχὴ ἐννοεῖ τὴν παρατήρησιν ταύτην. Ὅταν ἀγαθῶμεν πρόσωπον τι, ἢ ἀγάπῃ ἡμῶν συνοδεύεται ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς διαρκείας, ἐν τῇ μέθῃ δὲ τῆς εὐτυχίας ἡμῶν κατανατῶμεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι οὐδὲν οὐδέποτε θὰ χωρῇ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀγαπημένου. Ὅταν οἱ μεμνηστευμένοι πλάττωσιν ὑνεῖρα μέλλοντος παρὰ τὴν βχθὴν φαντασίαν ἢ ὑπὸ τῆς σκέψης τῶν δένδρων, νομίζετε ὅτι τοῖς ἔρχεται ἡ ἰδέα ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ παρέλθωσιν, ὡς τὸ παρὰ τοῖς πόδας των ἔβαν ὕδωρ καὶ τὸ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των πίπτουσα φύλλα; Ὅχι! Ἐν τῇ γοητείᾳ αὐτῶν φαντάζονται ὅτι οὐδέποτε θὰ περιβλήθῃ ἡ νεότης καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῶν. Ὅταν οἱ νεύμφοι ἔρχονται ἐν τῇ κατὰ φαντασίαν, ἐκτινυβόλοι, τρισύλλιοι, νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἕνα σιν λεράν, προσφιλεῖ, μυστηριώδη, ὑποθέτετε ὅτι καταλήγουσιν ἑαυτοὺς μεταξὺ τῶν θυμητῶν; Ὅχι! Ἡ ζωὴ, ἥτις πλημμυρεῖ τὰ στήθη των, ἡ αἴγλη, ἥτις ἐκτεννοβολεῖ ἐκ τῶν μετώπων των, αἱ ἀστραπαὶ, τὰς ὁποίας ἐξακοντίζουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ των, αἷς λόγουσι «θὰ εἴμεθα πάντοτε ἡνωμένοι, πάντοτε εὐτυχεῖς, πάντοτε ζῶντες.» Καί, ὅταν ἡ μήτηρ λιανίζῃ ἐν ταῖς ἀγκάλας αὐτῆς τὸν υἱὸν της, ὅταν ὁ πατήρ χορεύῃ ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ τὴν μικρὰν θυγατέρα του, ἢ ἰδέα τοῦ θανάτου ἀνεμυγνέται, νομίζετε, εἰς τὴν εὐτυχίαν των; Τόσον ἠληθεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος φύσει φέρεται πρὸς τὸ αἰώνιον ἀγαθόν, τὸ μηδέποτε φθάνον, τὸ μηδέποτε φθειρόμενον, τὸ μηδέποτε παρερχόμενον, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ, ὅταν τὰ ἀπολαύῃ, ζητεῖ νὰ τὰ ὑπεξαιρέσῃ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ νὰ τὰ περικυλίῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ἰδοὺ διατὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ζητεῖ τὸν Θεόν καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτῆς εἶνε ὁ θεμελιώδης καὶ

πρωτίστος αὐτῆς χαρακτήρ. Τὸν ζητεῖ, διότι οἱ πόθοι της εἶνε ἄπειροι καὶ αἰώνιοι καὶ, ὥπως πληρωθῶσι, χορῇξουσιν ἀγαθὸν ἀναλόγον, ἐνθὼ δὲ πάντα τὰ ἄλλα εἶνε γεροντία καὶ παρερχονται, ἀπὸ σκοτεινότητος πέραν τῶν προδουκαίων λήψιν καὶ γοησίαν, μόνος ὁ Θεὸς εἶνε ὁ αἰώνιος καὶ ὡσαύτως ὢν, ἀπόλυτος, ἄπειρος, αἰώνιος καὶ αὐτὸς κατέχων καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον μεταδίδων τὴν αἰώνιον μακαριότητα καὶ ζωὴν. Τοῦ πόθου τούτου παραγόμενον, τοῦ σκοποῦ τούτου μέσον ὑπερτικὸν εἶνε ἡ **θρησκεία**.

Τῆς θρησκείας διὰ τὸν ἄνθρωπον οὐδὲν σπουδαιότερον καὶ πολυτιμότερον. Ὅπως οὐδὲν σπουδαιότερον δι' αὐτὸν τῆς αἰωνιότητος του τύχης καὶ οὐδὲν πολυτιμότερον δι' αὐτὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ζητεῖ νὰ ἑλκύσῃ μέχρις ἑαυτοῦ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ νὰ ὑψώσῃ ἑαυτὸν μέχρι τοῦ Θεοῦ. Αἴσθησις, τὸ ὁποῖον προσφέρει πρὸς τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς καὶ διαδέχεται ὑπὲρ τῆς τύχης του ταύτης ὁ ἄνθρωπος, εἶνε ἡ θρησκεία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠμίσειν ὑπέρτατον σκοπὸν τοῦ ἀνθρώπου τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἡθικὴν ἐνότητα. Τὴν πραγματικωμένην τοῦ σκοποῦ τούτου σκοπὸν ἔχει ὡσαύτως ἡ θρησκεία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν τὴν κατὰ τὸν Θεόν τὴν ἀρετὴν ἡμῶν. Ἡ κατὰ τὸν Θεόν ἀρετὴ διὰ τίνος κατορθοῦται; διὰ τῆς θρησκείας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν καὶ ἡ καρδιά ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην πίστεως καὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεόν. Αὐτὸς τίνος θὰ κατορθώσωμεν τοῦτο; διὰ τῆς θρησκείας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν τὴν πρωτότητα, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἐγκρασίαν, τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀγαθουργίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν αὐταπαρνησίαν. Αὐτὸς τίνος θὰ κατορθώσωμεν ταῦτα; διὰ τῆς θρησκείας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν βραβεῖον τῆς ἀρετῆς ἡμῶν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μακαριότητα. Αὐτὸς τίνος θὰ γένημεν ἄξιοι αὐτῶν διὰ τῆς θρησκείας.

Ἡ θρησκεία δὲν ἐνδιαφέρει μόνον τὴν αἰώνιον ἡμῶν τύχην, ἀλλὰ καὶ τὸν παρόντα ἡμῶν βίον. Θωρακίζουσα ἡμᾶς κατὰ τὸν σαρκοφῶν καὶ θλίψεων, οἵτινες κατὰ τὴν ἀσθενείαν τὴν ἀνθρώπινον ψυχὴν, μεταπεινοῦσι τὰς πληγὰς μας, στήριζοντα τὰ βήματά μας, διὰ νύκτωρα τὴν μίαν καρδίαν πρὸς τὴν ἄλλην, μνηστικῶς τὰς συμπεριφορὰς, ἔχουσα διὰ τῆς ἀγάπης, ἐντολίζουσα διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἐντολίζουσα διὰ τῆς ἀδελφότητος, κηρύττουσα τὴν πίστιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς συνεκτίσεως ἡμῶν ἐν τῇ αἰωνίᾳ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ, μὲς διατηρεῖ ἐν ἀδια-

πτώτῳ τινὶ ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ μὴ ἐπιτρέπουσα εἰς τὰς καταιγίδας τῶν ἐπερχομένων δεινῶν νὰ μᾶς συντρίβωσι, νὰ μᾶς παρασύρωσι καὶ νὰ μᾶς θάψωσιν εἰς τὰ κύματα τῆς ὁδύνης, τῆς ἀπογοητεύσεως, τῆς ἀπελπισίας.

Ἄν γνωρίζω μεγαλειότερον τοῦ ἀνθρώπου εὐεργέτην, ἢ ἐκεῖνον ὅστις ἐνισχύει τὰς θρησκευτικὰς τοῦ πεποιθήσεως. Καὶ δὲν γνωρίζω κακοῦτερον χειρότερον ἐκεῖνον, ὅστις ζητεῖ νὰ δηλητηριώσῃ, ἢ ν' ἀνατρέψῃ τὰς πεποιθήσεις ταύτας. Ὅταν ἀφαιρεθῇ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τί πλέον μένει εἰς αὐτόν; Τὸ μηδὲν καὶ ἡ ἡθικὴ ἔβυσσος.

Ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἔχετε πείραν τινὰ τοῦ βίου ἐννοεῖτε τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Ὅταν ὁ πλοῦσιος περιφρονῇ τὸν πτωχόν, ὅταν ὁ ἰσχυρὸς φαντῇ τὸν ἀσθενῆ, ὅταν ὁ ἀδύνατος ποδοπατῇ τὸν ζητοῦντα τὸ δίκαιόν του, ὅταν ὁ μοχθῆρς συκοφαντῇ τὸν ἀθῶν, τί παρεργαστὸν πᾶσχοντα; ἡ θρησκεία. Ὅταν ὁ οἰκογενεάρχης, κεκτημένος ἐκ τῶν μόχθων τῆς ἡμέρας, ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκόν του χωρὶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸν ἔρπον τοῦλάχιστον τῆς εὐρυμῆς, ὅταν ἡ σέξυρος νοσηλεύῃ τὸν σέξυρον καὶ ἀδῆται παρὰ τὴν κλίνην του ἀργυροῦ, ἐνθὼ τὴν καρδίαν της σπαράσσουσιν οἱ λυγμοὶ τέκνων μικρῶν, τὰ ὅποια πεννησμένα τρέμουν ὑπὸ τὰ ῥάκη των, ὅταν ἡ ἁπορὸς χήρη ὑφίσταται τοὺς ἐξουτελισμούς, τὰς ταπεινώσεις καὶ τὰς πικρίας τῆς πτωχείας καὶ τῆς χρείας, ὅταν τὸ ὄρφανόν παιδίον ἀποδιώκῃται θύρας τινὸς ἐπαίτου ἔργου, μὴ ἔχον κλινὴν μοῖραν τῆς γαλήνης τοῦ οἴκου, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχει νὰ ἐνδύσῃ τὰ τέκνα του, ἐνθὼ ὁ ἄλλος ἐκδίδει τοὺς κόπας του, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχη ν' ἀνάψῃ τὸν λύχνον του, ἐνθὼ ὁ ἄλλος θαμβοῦται ἐκ τῶν φώτων τῆς αἰθούσης του, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχη ν' ἀναπαυθῇ μὴδὲ σιγμῇ, ἐνθὼ ὁ ἄλλος εὐθυμεῖ κατ' ἐσπέρην περιστοιχιζόμενος ὑπὸ οἰκογενεῖας φαιδρᾶς, ὅταν τὰς ἀπόκριας ὁ εἰς δὲν ἔχη νὰ φέρῃ μὴδὲ λέξανα, ἐνθὼ εἰς τὸν οἶκον τοῦ γείτονός του ποικίλαι ἀναδίδονται δσμαὶ καὶ πληθύνουσι παρατίθενται τράπεζαι καὶ ῥεῖ ὁ οἶνος καὶ ἀντηχοῦσι τὰ ἔσματα, ὅταν ὁ πλούσιος νεανίας σκαταλῇ τὰ νομίσματα ὡς ἀθύσματα καὶ ἀφίεται εἰς τὴν μέθην οἱστρῶν νεανικῶν, ἐνθὼ ὁ μὴδὲν ἄλλο ἐφώδιον ἢ τὴν πολυμοχθὶν ἐργασίαν του ἔχων καὶ τὸ βίον πολυμελοῦς οἰκογενεῖας βαστάζων θυσιάζει τὸ μέλλον του χάριν τῶν οἰκείων του καὶ παλαίει πλήρη θλίψεων καὶ πικριῶν βιωτικῇν πύλιν, ἀκατέβλητος ὅμως ἐν τῇ συναισθήσει ὅτι εἶνε ἀγωνιστὴς καὶ μάργος ἱεροῦ καθήκοντος, ὅλους τούτους τοὺς ἀποκλήρους τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν, τοὺς ἀντυχῶν τοῦ βίου, τί τοὺς στηρίζει, τοὺς ἐνισχύει, τοὺς παρηγορεῖ, τοὺς συγκρατεῖ, τί; Ἀλλὰ τί ἄλλο

εἰμὴ ἡ θρησκεία; Καὶ ὅταν ἡ νεότης ἐπέλθῃ κατὰ τὸ σῶμα, ὅταν συντρίβῃται ὁ γέρας, ὅταν φθῇ ὁ νεανίας καὶ τὸν δρκαταλείπῃ ἡ φῶνις του καὶ σβέννυται ἡ νεότης του, ὅταν μαρτύνηται ἡ παρθένος καὶ σκοτίζεται ἡ αἴγλη τοῦ βλέμματός της καὶ καταρρεῖ ἡ χάρις τοῦ παραστήματος της, ὅταν πρόωρον φθινώσκον ἀποδιώκῃ τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ μετώπου της καὶ ἀναρπάξῃ τὰ ῥόδα ἀπὸ τῶν χειλέων της καὶ τὰ κλῖνα ἀπὸ τῶν παρειῶν της, ὅταν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου κατακαίμενοι μέτην τείνωμεν τὴν χεῖρα πρὸς τὸν νόστον, ὅταν τὸ ῥῆγος τῶν τελευταίων σιγμῶν διατρέξῃ τὸ σῶμα μας καὶ παραλύουν τὰ μέλη μας καὶ θολοῦται ὁ ὀφθαλμὸς μας, χωρὶς καμμία δύναμις νὰ δύναται νὰ μᾶς κρατήσῃ εἰς τὴν ζωὴν, ἐν τῇ φοβερῇ ἐκείνῃ ὑσιότη σιγμῇ, κατ' ἡν ἄστρα, ἡλιοι, ἔνθη, κοιλιάδες, λύφοι, σκαῖ, ὅλα τῆς γῆς τὰ ἔσχατα καὶ τὰ θαυμάσια, ὅλα τοῦ κόσμου τοῦτου αἱ ἀμελλήσεις καὶ αἱ ἡδοναὶ ἀφανίζονται διὰ παντὸς πλέον ἂν ἡμῶν, τί παρηγορεῖ ἐκεῖνον, ὅστις μέλλει νὰ διαπεράσῃ εἰς τὴν μυστηριώδη τῆς αἰωνιότητος ὁχθρὴν, τί παραμυθεῖ ἐκεῖνον, οἵτινες, περὶ αὐτὸν ἡθροισμένοι, ἀγκνητοὶ περὶ ἡγαπημένου, μετὰ καρδίαν αἰμάσσουσιν, ἀγωνιῶσιν, συνετριμμένον, παρακολουθοῦσι τὸν χωροῦντα θάνατον μετ' ὅλων αὐτοῦ τῶν πενθίμων ἀλλοιώσεων καὶ καταθέτουσιν εἰς τὸν τάφον ὑπαρξιν προσφιλεῖ, μετ' ἧς συναπέρχονται τόσαι προσφιλεῖς καὶ ἱερὰ ἀναμνήσεις των, ὑπαρξιν, τὴν ὁποίαν μέτην θὰ ζητήσωσι πλέον, ὅπως φαιδρῶν τὸν ἄγαν βίον των καὶ φωτισθῇ τὴν σκοτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ χωρισμοῦ ψυχῆν των; Ὡς θρησκεία! Σὺ φωτίζεις τὴν ὁδὸν τοῦ αἰωνίου ἀποδημητοῦ, Σὺ, ὅτε ἐκλείπουνσι περὶ αὐτὸν οἱ θόρυβοι τῆς γῆς, ἐνηχεῖς εἰς τὰ ὦτά του τὰς ἀρμονίας τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ἀλωνότητος, Σὺ καὶ τοὺς ἐνταῦθα μένοντες παραμυθεῖς διὰ τῆς ἀγογγύστου ὑποαγῆς εἰς τὰς κρίσεις τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπληλαγμένης πόνου, δακρύων, κλαυθμῶν, στεναγμῶν.

Καὶ δὲν εἶνε ταῦτα μόνον τὰ θαυμάσια τῆς θρησκείας. Τίς ἀνήγειρα γρηγορεῖα, πτωχοκομεία, ὄρφανοτροφεῖα, νοσοκομεία, καὶ τόσα ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα; ἡ θρησκεία. Τί κἀμνε τὴν πλουσίαν δέσποιναν νὰ εἰσφύγῃ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ, ὥπως δώσῃ ἐν ἑνὶ ὅλῳ, δλίγην τροφήν, δλίγον φῶς, ὥπως νοσηλεύσῃ διὰ τῶν ἄβρων χειρῶν της ἕνα δυστυχὴ ἐγκαταλειμμένου καὶ πᾶσχοντα, ὥπως συμμῇ τὰ δάκρυά της μετὰ τὰ δάκρυα τῆς γυναικὸς τοῦ ὄχλου καὶ ἀνκουφίσῃ τὴν καταβεβλημένην αὐτῆς ψυχὴν; ἡ θρησκεία. Τί κἀμνε τὸν ἰσχυρόν, παῖσαντα, νὰ ζητῇ κλάων συγγνώμην παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος χειρῶνακτος;

ή θρησκεία. Τί κάμνει τὸν ἀκόλαστον νὰ ἀ-
χρησθῇ ἐν μέσῳ τῶν ὁργίων τοῦ; ἡ θρησκεία.
Τί φρουρεῖ τὴν παρθενικὴν αἰδὼς καὶ τὴν σε-
μνότητά της νεάνιδος καὶ ἀραιῶν διὰ τῆς ἀρε-
τῆς τὴν χάριν αὐτῆς; ἡ θρησκεία. Τί κάμνει
τὸν κακοῦργον νὰ σταματῇ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἐγ-
κλήματος, τί ἀναγκάζει τὸν βραχίονά του ἐτοι-
μον νὰ κτυπήσῃ, τί ἐξεγείρει ἐν αὐτῷ τὴν φω-
νὴν τῆς συνειδήσεως, τί μαλάσσει τὴν θηριώδη
καρδίαν του, τί κάμπτει, συγκινεῖ, ἐξαγνίζει
αὐτήν, τί μεταβάλλει τὸν μονομάχον τοῦ 'Ρω-
μαϊκοῦ ἀμφιδέστρου εἰς μέγιστον; ἡ θρησκεία.
Τί κάμνει τὸν αὐτοκράτορα, πρὸ τοῦ ὁποῖου
κλίνουσι μυριάδες λογχῶν, νὰ κλίνη καὶ αὐτὸς
ἐν τῷ νυθτῇ τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ χύῃ δάκρυα
μετανοίας καὶ δεισιμασίας περισσώτερα ἢ ὅσα
τοῦ ὑπηκόου αὐτοῦ; ἡ θρησκεία. Τί κά-
μνει ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον τρέμουσιν ἔθνη καὶ
ἐνδραβόονται ἐσπερμέναι κεφαλαί, ἢ ἀνακράζῃ
«μόνον τὸν Θεὸν φοβοῦμαι»; ἡ θρησκεία. Τί
προστατεῖ τὴν τύχην τοῦ παιδίου, τί ἀνυψοῖ
τὴν θέσιν τῆς γυναίκος, τί ἀδελφώνει τὴν
πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν; ἡ θρησκεία. Τί δὲ
ναταὶ νὰ φέρῃ τὴν ἁρμονίαν ἐν τῇ οἰκογε-
ναίᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐν τῇ
ἀνθρωπότητι; ἡ θρησκεία. Τί δύναται νὰ ἐρη-
τὴν πενίαν, τὴν κατὰθλιψιν, τὰς ἀνισότητας,
τὰς ἐριδας, τὰ μίσση, τὰ πάθη, τὸν πόλεμον, τί
δύναται νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὴν βίαιαν τῆς
ἀγάπης καὶ νὰ καταστήσῃ πραγματικὴν ὅτι
καλοῦσιν ὁμοφρονεῖν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης;
Καὶ πάλιν ἡ θρησκεία. Ὅτε ὁ ἀρχαῖος κόσμος
ἐξέκλινεν ὅλως καὶ ἡχευόθη, ὅτε ἡ πίστις εἰς
τὸ ἰδεώδες καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν κατέρρευσε, ὅτε
ἡ ἀνθρωπότης ὅλη παραπαλόνως, ἐκβεβηκεν
μὲν, παρῶν, ἐκυλίετο εἰς τὴν μέσην καὶ
τὰ ὄργια τῶν αἰσθησέων, ὅτε οἱ σύζυγοι ἔκα-
σαν ὃ ἀπαυτῶσι παρ' ἀλλήλων πίστιν, ὅτε θυ-
γάτηρ καὶ μήτηρ ἡμιλλῶντο τίς νὰ ἐπιδειχθῇ
ἀκολαστοτέρα, ὅτε ὁ πειρασμὸς τῆς καλλικειας
ἀντικειτέσθη τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου, ὅτε τὸ
ἀνθρώπινον αἷμα ῥέον ἐφυχαγῶν τὰς 'Ρω-
μαίας δεσποίνας, ὅτε ὕμνοι, ἀγνόητος, αἰδώς,
δίκαιον, ἠθικὴ, πάντα τὰ διακρίνοντα τὸν ἄν-
θρωπον ἀπὸ τοῦ κτηνίου, ἀνερτάπησαν καὶ
ἐλαττωθήσαν, τίς τότε καταπολέμησε τὴν
ἀγριότητα καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν τῶν ἡθῶν, τίς
ἐξηγίωσε τὸ γάμον, τίς ἐξύψωσε τὴν γυναῖκα,
τίς ἀνέδειξε τὴν παρθένον, τίς ἐσωφρόνισε τὸν
νεανίαν, τίς ἐξημέρωσε τὰς ψυχὰς, τίς ἐφώ-
τισε τὰ πνεύματα, τίς μετέβαλε κακοῦργους εἰς
μέγιστον καὶ ἐταίρας εἰς ἀγίας, τίς ἐνέχυσεν
νέαν δύναμιν καὶ ζωὴν εἰς τὴν ἐκλελυμένην
ἀνθρωπότητα, τίς ἀνεκαίνισεν αὐτήν, τίς τῇ
ἐδειξε νέας τοίβους, τίς τὴν ὥθησε πρὸς νέους
ὁρίζοντας, τίς τῇ ἀπεκάλυψε νέαν ἰδεώδη, τίς
ἐντὶ τῆς ἀκολασίας ἔφερε τὴν σωφροσύνην,

ἐντὶ τῶν ὁργίων τὴν προσευχήν, ἐντὶ τῆς ἀρ-
παγῆς τὴν ἐλεημοσύνην, ἐντὶ τῆς ἐδικαιώσεως τὴν συγ-
χώρησιν, τίς ἵδρυνε τὴν βασιλείαν τῆς δικαιο-
σύνης, τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀγάπης; Σὺ, θρη-
σκεία τοῦ 'Ιησοῦ, Σὺ συνετέλεσας τὰ θαυμάσια
ταῦτα. Καὶ ἦδη, ὅτε ἀγύρται ἐραθεὶς ἡ ἐκδε-
διχημένη φιλόσοφος ζητοῦσα νὰ ὑπαγάγῃ
τὸ πᾶν εἰς τὴν αἰσθησιν, ἦδη, ὅτε τὰς ὁρμὰς
καὶ τὰς ὁρμῆς ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὸν
νόμον τῆς συνειδήσεως καὶ τὸ κῆρος τοῦ κα-
θήκοντος, ἦδη, ὅτε φηροῦσιν εἰς τὸν ἄνθρω-
πον ἄδὴν ἐπιδόσθην διὰ τὸν Θεόν, δὲν ἔχεις
ἀποστολὴν νὰ διοικῶν τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς
ἀρετῆς; πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτὸν αὐτὸν ὁ αὐτὸν, ὁ ἐλ-
γος, ὁ πῖθος; ἦδη, ὅτε πολλοὶ λέγουσιν ὅτι
σωφροσύνη πρόληψις, ἡ τιμὴ πρόληψις, ἡ ἀ-
ρετὴ πρόληψις, ἡ μέλλουσα ζωὴ πρόληψις, τὸ
μεριμνῆν ὑπὲρ τῶν ἑλλῶν ἀννοήσια, τὸ θυσιάζ-
εσθαι ὑπὲρ τῶν ἑλλῶν μαρτία, ἦδη, ὅτε τὸ
ἐκκεῖν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι
πᾶς ἀνακηρύσσεται ὡς ὑπεράτατον δόγμα τοῦ
βίου, ἦδη, ὅτε πεπολετισμένοι λαοὶ κύπτουσιν
ἐπὶ περὶ τῶν ἑλλῶν ὡς περὶ τῶν ὑπὸ τὸ βάρος στρα-
τοκρατίας ἀφωρῶν καὶ φροδοροῦνται καὶ
ὑποφέρουσιν καὶ ἐξουθενούνται, ὅπως εἰς δεξιὰ
τὴν στήθεσιν καὶ ἀντιφάσκουσιν τὴν πενίαν διὰ πτω-
μάτων καὶ ἀλλοφυλοφρονούντων τὴν μάχην, πρὸ τῶν
ὁποίων ἡ ἀφωρῶν οἱ λέοντες καὶ αἱ τίγρεις,
ἦδη, ὅτε πικρὰ κοινωνικὰ ζητήματα συγκατα-
καὶ ἀνταρξάσσονται καὶ ὑπονομεύονται καὶ ἀπαι-
λοῦσι πᾶσαν κοινωνικὴν, ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν
ἀνταρξίαν. Ἐν μὲν τῇ θρησκείᾳ αὐτῇ καὶ
τῆς τρικυμίας εἰς τὴν καὶ πάλιν θρησκείαν τοῦ
'Ιησοῦ ἀντίκειναι ἡ ὑψηλὴ ἀνταρξία ἢ ἀνταρξία
παρῶν ὡς ἡ ἡμεῖς, νὰ ἐπιλύσῃ πάντα τὰ
σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα διὰ τῆς ἠθι-
κῆς ἀνεκαίνιστος τῶν ψυχῶν καὶ νὰ δημιουργή-
σῃ διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης τὴν ἐπὶ
τῆς γῆς βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Μ. Γαλιναός.

ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΑΠΙΣΤΙΑ

Η'.

Ἐν ταύταις γνώσεσιν ἦδη εἰς ἀντιλήψεως τοῦ
Θεοῦ δὲν ἔχομεν, διότι κατὰ τὴν ἀγίαν Γρα-
φὴν «Θεὸς οὐδεὶς πώποτε ἑώρακεν», ἀλλὰ τὸν
τόπον τῆς γνώσεως κατέχει ἡ πίστις, ὡς
ἔχον φθισίμω εἰς θέσιν νὰ τὴν γνωρίζωμεν.
Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἠθικὸς βίος ἰσχύει εἶναι στε-
νὸν καὶ ἀνυπόστατον μετὰ τῆς εἰς τὸν Θεὸν
πίστεως, ὁφείλομεν πάντοτε νὰ προεξέχωμεν
καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς καὶ τοὺς ὁμοίους ἡμῶν μί-
πως εἴτε ἡμεῖς, εἴτε οἱ ἄλλοι στερεώσιν τὴν εἰς
τὸν Θεὸν πίστιν, ὑποτάσσοντες τὴν νόσον

καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν εἰς τὰς δυνάμεις
τῆς φύσεως, ἢ εἰς τὸ κῆρος τυφλῆς εἰμαρμέ-
νης. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ προσέχωμεν
καὶ ἀσθητικῶς νὰ ἐξετάζωμεν περὶ τοῦ ἐν ἡ
ἀπιστίας ἐνὸς ἀνθρώπου ἥνε πραγματικὴ ἀπι-
στία, ἢ φαινομένη, ἢ ἥνε προῦν τῆς ἰδίας
αὐτοῦ θελήσεως, ἢ πλάνη τῆς διανοίας του.
Ἐν π. χ. ἴσταιται τις ἐπὶ βαθυμύθος κατωτέρως
παιδείας, ἢ δὲν ἔνυχεν ὁρθῆς παιδείας καὶ
ἐπιστῇ εἰς τὸν Θεόν, ὁφείλομεν νὰ διαιωνώ-
μεν εἰς αὐτόν, ὅτι στερεῖται τῶν ἀπαιτουμέ-
νων γνώσεων καὶ ἀμοιβῶν τῆς ὁρθῆς παιδείας,
ὅπως ἀνύσῃ τὸν Θεόν καὶ πιστεύσῃ εἰς αὐ-
τόν· καὶ δὲ πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι
ἐκείνου αὐτοῦ πλάνη, τὴν εἰς ἀμαθίας προ-
ερχομένην, νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς ἀδόξημα
ἀπιστίαν, ὡς οὐ ἀναμφισβητήτως ἀποδειχθῇ
ἡμεῖς, ὅτι ἡ ἀπιστία αὐτοῦ προέρχεται ἐξ ἰδίας
θελήσεως· ὅτι ἡ ἐννοία τοῦ Θεοῦ εἶνε ἐπαχθῆς
καὶ ὀχληρὰ καὶ ἀποκρουεῖ αὐτὴν καὶ ὅτι τὸν
ποῦ σπουδάζει νὰ ἀπακηρύξῃ τὸν ἐχθρὸν του,
καθόσον ἡ περὶ Θεοῦ αἴτη ἐννοία εἶνε ἐκ δια-
μέτρου ἀντιθέτως καὶ πολεμικὰ πρὸς πᾶν ὅτι
αὐτὸς αἰσθάνεται καὶ διανοεῖται καὶ ὁρᾷται·
τότε μόνον δύναμεθα νὰ καταγνώσωμεν αὐ-
τοῦ ἀσέβειαν καὶ δικαίως νὰ ἐλέγξωμεν καὶ
ἐπιτιμήσωμεν. Διὰ τὴν ἐπιτιμήσεται εἰς ἡμεῖς
νὰ ἐπιτιμήσωμεν αὐτόν; Διότι ἡ πρὸς τὸν
Θεὸν ἀσέβεια καὶ ἀπιστία εἶνε τὸ βαρύτερον
τῶν ἀμαρτημάτων. Πᾶσα πίστις, ὡς εἰπομεν
ἀνωτέρω, στηρίζεται ἐπὶ τινος πνευματικῆς
ἀνάγκης, ἢ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις στηρίζε-
ται ἐπὶ τῆς καθολικῆς καὶ παρὰ πάντων τῶν
ἀνθρώπων ὁμολογουμένης ἀνάγκης. Τὸ νὰ ἀ-
ποκηρύξῃ λοιπὸν τις ἐν συνειδήσει τὴν ἀνάγκην
ταύτην, τὸ νὰ γινώσκῃ μὲν τὴν καθολικὴν
ἐκείνην καὶ ὅμως νὰ μὴ ἀποδέχῃται αὐτήν,
τοῦτο οὐδὲν ἕλλο εἶναι, ἢ τὸ πολεμεῖν αὐτὴν
τὴν ἀλήθειαν τὴν καὶ πολεμῇ δὲ τις τὴν ἀλήθειαν
καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ ἀποδέχῃται τὸ ψεῦδος εἶναι
ἡ κατωτέρευτος πτώσις τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἀμαρ-
τία πάσης ἀπολογίας καὶ συγγνώμης ἀνεπίδε-
κτος. Προκειμένου λοιπὸν νὰ ἀποδώσωμεν
τοιαύτην ἀμαρτίαν εἰς τινὰ τῶν ἡμετέρων ἀ-
δελφῶν, πρέπει προηγουμένως νὰ ἔχωμεν βε-
βαιωτάτην ἀπόδειξιν τῆς ἀπιστίας τούτου· διότι
ἕλλοις θὰ ἐκρίνομεν περὶ αὐτοῦ κούφως καὶ
ἀνοήτως καὶ θὰ ἐπράττομεν ἀδικίαν, ἢν καὶ
ὁ διακρίνων ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἔχλος ἡμῶν
δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐλαφρύνῃ.

Ἀλλὰ τί ἔρα εἶναι ἀντικείμενον τῆς πίστεως
καὶ τί δὲν εἶναι; Ἐξηγουμένθα. Πᾶν ὅτι ἔχει
ὑπαρξὴν ἀνέκειναι ἢ εἰς τὸν ὅλκον ἢ εἰς τὸν
πνευματικὸν κόσμον. Ὁ ἀνθρώπος ἀνέκειναι εἰς
ἀποκρίτους. Ὁ, λοιπὸν ἀνέκειναι εἰς τὸν ὅλ-
κον ἢ αἰσθητὸν κόσμον δὲν εἶναι ἀντικείμενον
τῆς πίστεως, ἀλλὰ τῆς γνώσεως καὶ τοῦτο

ὅμως σχετικῶς πρὸς τὰς γνώσεις ἐνὸς ἐκάστου,
καθότι ὁ κύκλος τῶν γνώσεων ἡμῶν εἶναι στε-
νὸς καὶ περιορισμένος, καὶ διὰ τοῦτο πλείστα
ὅσα ἀντικείμενα τοῦ ὅλκου κόσμου μένουσι
δι' ἡμεῖς ἀκατάληπτα μυστήρια. καὶ πρὸς ἐπο-
δοχὴν τούτων εἶναι ἀνάγκη νὰ δίδωμεν πίστιν
εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσι γνώσιν τούτων.
Ἦνα δὲ γνωρίζωμεν καὶ ἡμεῖς αὐτὰ, δεόμεθα γνώ-
σεων ἴσων πρὸς τὰς ἐκείνων, οἵτινες μᾶς ἐπληρο-
φοροῦν περὶ αὐτῶν. Ἡ πίστις λοιπὸν χωρεῖ εἰς
τὸ ὑπὲρ τὴν αἰσθησιν, εἰς τὸ ἀόρατον. Τὸ ἀό-
ρατον δὲ τοῦτο εἶναι διττόν· εἶναι δηλονότι τὸ
ἐν ἡμῖν καὶ τὸ ἐκτὸς ἡμῶν. Τὸ ἐν ἡμῖν ἀόρα-
τον εἶναι ἡ ψυχὴ, τὸ πνεῦμα ἡμῶν. Τοῦτο εἶναι
ἐντακκείμενον τῆς πίστεως· διότι ἡ τελεία γνώσις
τούτου εἶναι ἀδύνατος· ὅθεν δύναμαι νὰ πιστεύω
αὐτό, καὶ δύναμαι ἐπίσης νὰ τὸ ἀρνηθῶ. Καὶ
πιστεύω μὲν αὐτό, καθόσον ἡ ἐννοία αὐτοῦ
μοι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ προσφιλεῖς καὶ καθόσον
αἰσθάνομαι, ὅτι δι' αὐτοῦ διαφέρω πολὺ τῶν
λοιπῶν ζῴων. Ἐπομένως δὲ τοῦτο καθόσον ἡ
ἐννοία αὐτοῦ μοι εἶναι ἐπαχθῆς καὶ προτιμώμε-
νον μοι εἶναι νὰ θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου ὡς δυν-
κατωτέρως φύσεως καὶ ἀξίας, περιορισμένον νὰ
ἀπολαύῃ τῶν ὅλκων ἀγαθῶν τῆς παρούσης
ζωῆς καὶ κατ' οὐδὲν διαφέρω τῶν λοιπῶν
ζῴων. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀπιστίας οὐδέποτε
ἔκαστε νὰ λυμάνηται τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ
ὁσημέραι προβαίνει μετὰ μεζόνος θρασυτητος
ἐξαπατᾷ καὶ διαφθείρει τὰς ἀσθενεῖς ψυχὰς.
Ὁπαδὸς τῆς τοιαύτης ἀπιστίας εἶναι πρὸ πάν-
των οἱ περιορισμένως τινὲς ἐγκυκλοπαιδικῶς
γνώσεις ἔχοντες καὶ βαθυμύθος καὶ ἀληθοῦς
παιδείας οὐδόλως γευσάμενοι. Οἱτοὶ ἄνυσ ἀρ-
χῶν καὶ πεπονησέων ἀποφαινοῦνται, ὡς ἀπὸ
τρούποδος, περὶ τῶν ὑψηλοτέρων τῆς φιλοσοφίας,
ζητημάτων καὶ ἀκόπως καὶ ἀβασανίστως ἀρ-
νοῦνται πᾶν ὅτι δὲν προσπίπτει εἰς τὰς αἰσθη-
σεις αὐτῶν.

Τὸ δὲ ἐκτὸς ἡμῶν ἀόρατον δύναται τις νὰ
διακρίνῃ εἰς τὸ ἀόρατον τὸ πέριξ ἡμῶν, καὶ
εἰς τὸ ἀόρατον τὸ ὑπεράνω ἡμῶν. Τὸ πέριξ
ἡμῶν εἶναι ἡ πνευματικὴ τῶν ὁμοίων ἡμῶν,
εἰς ἣν πιστεύομεν καὶ ἀποδεχόμεθα ὅτι ὑπάρ-
χει καὶ ὅτι συμβαίνει εἰς αὐτοὺς πᾶν ὅτι καὶ
εἰς ἡμεῖς. Ἐκ ταύτης τῆς πρὸς τοὺς ὁμοίους
ἡμῶν πίστεως ἐξαγτᾷται ὁλος ὁ ἠθικὸς βίος
τῆς ἀνθρωπότητος· ἐκ ταύτης προέκυψεν ἡ
καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις τῶν κοινωνικῶν καὶ
διεθνῶν σχέσεων καὶ ἡ ἐκ τούτων προαγωγή
πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης. Πᾶσα ἐνέργεια
ἐκ μέρους ἡμῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν εὐ-
δαιμονίαν ἐκείνων πηγὴν ἔχει ταύτην τὴν πί-
στιν· ἐξ ἐναντίας ἡ ἀπιστία παραλύει καὶ ἀπο-
νεκρῶναι τὰ πάντα καὶ γεννᾷ τὸ μῦθος, τὴν
ἀποστροφὴν καὶ τὴν ἐγωιστικὴν ἀπομόνωσιν.
Ἡ πίστις ἡμῶν εἰς τὴν ἀρετήν, τὴν ἀλήθειαν

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΗΡΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Προσευχαί.

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, Δέσποτα, Παντοκράτωρ, ὁ φώτισας τὴν ἡμέραν. (Εὐχὴ τοῦ μεγ. Βασιλεως).

Ἱερὰ ἱστορία.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν συνεχείᾳ.

Ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν συνεχείᾳ.

Παροβολαί.

1. Αἱ δέκα παρθένοι. — «Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» (Ματθ. 25, 13). — Ἰδοὺ ὁ νομφίος ἔρχεται... Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 25, 1—14.

2. Τὰ τέλαιντα. — Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 25, 14.

3. Τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου. — «Ἐνδύσασθε, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἁγιασμένοι, σπλέγγνα σκευῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν» ἐπὶ πάσι δὲ τοῖς αἰσίν, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος (Κολοσ. 3, 12). — Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 22, 1—14.

Εὐαγγέλιον.

Ἀνάγνωσις τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου ἐν συνεχείᾳ.

Τροπάρια.

Τὰ ἀπολυτίκια τῶν ὁσίων ἁγίων.

Κατήχησις.

1. Ἡ Κυριακὴ προσευχή.
2. Τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως.

Γεωγραφία τῆς ἁγίας γῆς.

Ἐκπαίδεψις καὶ συμπλήρωσις τῆς γεωγραφίας τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν ὁρίων αὐτῇ χωρῶν.

Λειτουργική.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄.

Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Προσευχαί.

Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ᾠρᾷ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς...

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. — Πέτρος, Ἰωάννης, Ἰάκωβος καὶ Παῦλος. — Οἱ ἅγιοι τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς ἑβραίων Χριστιανούς. Ἀνάγνωσις Πράξεων Ἀποστόλων 2, 3, 13 καὶ ἐπιτέλῃ. Διαγῆμοι κατὰ τῶν Χριστιανῶν. — Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος.

Ἡθὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Λατρεία τῆς ἐφ' ἑαυτῇ Ἐκκλησίας. Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Γρηγόριος δ' Ἀσκληπιοῦ, Γρηγόριος δ' Νύκσης καὶ Ἰωάννης δ' Χρυσόστομος.

Αἱ ἐπὶ οὐνοῦ καὶ ἐν γῇ. — Σχίσμα μεταξὺ

τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μεταρρύθμισις.

Εὐαγγέλιον.

Συμπλήρωσις τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰακώβου, τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Κατήχησις.

Συστηματικὴ διδασκαλία αὐτῆς.

Τροπάρια.

Ἡ δοξολογία.

Λειτουργική.

Σημ. Αἱ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην παραπομπαί γίνονται κατὰ τὴν ἐκτὸς Λεωνοῦ τοῦ Β' ἐν Λεωσίᾳ κατὰ τὸ 1873 ἐκδοσιν.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩ.

Ἐμεθα μικρὰ κόραι· ἔχομεν ἐλπίστη, δοαί ἔχομεν εἶτι, τὸν πατέρα ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἔχομεν καὶ πᾶσαι ἕνα ὕψιστον Πατέρα εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἰδὲ οὐράνιος ἡμῶν Πάτερ, ὅστις πάντα τὰ καλὰ εἰσὶν εἰς ἡμᾶς· δίδω τί καλὸν ἔχομεν, τὸ ὅπου παρὰ σοῦ δὲν ἐλλείπομεν; Ἡ γῆ, ἡ φῶς βαίνωμεν, ὁ αἶθρ, οὗ οὐκ ἀκούομεν καὶ ἀναπνέομεν, τὸ φῶς, οὗ οὐ βλέπομεν, τὰ ζῆλα, τὰ φυτὰ, τὰ θύματα, οὗ ὡν τραφόμεθα καὶ ἐνδύμεθα καὶ ποιοῦμεν τοὺς οἴκους καὶ τὰ ἄλλα σκεύη ἡμῶν, πάντα ἀναξερτέως εἶνε ἔργα σου. Καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα ἡμῶν καὶ αὐτὴ ἡ θυμίανα αὐτοῦ κατασκευὴ καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἡμῶν μετὰ πνευματικῆς αὐτῆς δυνάμεως εἰς σέ, Οὐράνιε Πάτερ, ἐπείλονται τὴν ὑπάρξιν καὶ τὴν ψῆσιν αὐτῶν. Σὺ, ὅστις ἐδωκας εἰς ἡμᾶς τὸ σῶμα, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ τὸ φυλάττωμεν ἁγνὸν καὶ ὑγιές. Σὺ, ὅστις ἐδωκας εἰς ἡμᾶς τὸν νοῦν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ νοήσωμεν δι' αὐτοῦ ἐπὶ μέλλον καὶ μέλλον καὶ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ πάσαν κλάνην καὶ πρὸς ἡμᾶς. Σὺ, ὅστις ἐδωκας εἰς ἡμᾶς τὴν καρδίαν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ ἐγγράψωμεν ἐν αὐτῇ τὸν νόμον σου καὶ νὰ θέλωμεν ὅ,τι θέλεις καὶ ὅ,τι δὲν θέλεις οὐδέποτε νὰ θέλωμεν. Σὺ, ὅστις ἐδωκας εἰς ἡμᾶς τὸ συναισθητικόν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ ἀγαπῶμεν, ὥπως ἡμᾶς ἀγαπᾷς, καὶ πᾶν φάλλον καὶ κακόν, ἔπερμις, νὰ μισῶμεν. Σὺ, ὅστις ὕψιστος τὴν γυναῖκα, εὐδοκῆσας ἵνα γένη αὐτὴ μήτηρ τοῦ Ἰσοῦ σου, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, οὗ ἀξίωσον καὶ ἡμᾶς τὰς Ἑλληνίδας κόρας νὰ γέλνωμεν ἅξια τέκνα σου, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς παναγίας ἡμῶν Δεσποίνης. Σὺ, ὅστις ἐδωκας εἰς ἡμᾶς ἡν ἔχωμεν δύναμιν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ ἐργαζώμεθα δι' αὐτῆς ὅ,τι καλόν, ὅ,τι δίκαιον, ὅ,τι ἀφελίμον καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα καὶ ὅ,τι ἀνυψοῖ ἡμᾶς πρὸς Σέ, τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, οὗ ἡ εἰς εἶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΠΡΟΤΙΜΟΤΕΡΟΙ 15 ΚΗΡΥΚΕΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ Η ΝΑΟΣ ΕΛΘΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥ

Κύριε διανοητὴ τῆς ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,

Ἄν μὴ νομίζετε ἀπο τοῦ σκοποῦ, ὅν τὸ ὁμότερον περιοδικὸν ἐπιδίδωκε, δύνασθε νὰ καταχωρήσητε ἐν αὐτῷ τὴν ἐξῆς ταπεινὴν μου σκέψιν.

Ἐκ τῆς συζητήσεως, ἥς ὁ τῶν Ἀθηνῶν τόπος ἐπελάβετο, ἔσχες βεβαίως γινώσκοντες ὅτι ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ δήμαρχος Πατρῶν διαφύτουν ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν ὑπερ ἀνεγέρσεως ἐν Πατρῶσι μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου. Ὡς πᾶσα ἀρεθόδοξος πόλις, οὕτω καὶ ἡ τῶν Πατρῶν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀφελήσῃ, ὅταν οἱ ἐν αὐτοῖς λειτουργοὶ τοῦ Ἱψίστου τυγχάνωσι τοιοῦτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὥστε ἀπάντων τὴν προσοχὴν νὰ ἐλπίσῃ καὶ νὰ προκαλέσῃ σκέψεις περὶ βελτιώσεως τῆς ἀξιοσημειώτου καταστάσεως αὐτῶν; Νομίζω λοιπὸν ὅτι ἀπὸ τὴν λαμπρότητα ἐνός ναοῦ περικαλλοῦς πολλῶν πλείονα ἀγαθὰ θέλει προσκομίσει ἑαυτῇ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Πατρῶν, ἢ τὸ ἑκατομμύριον τοῦτο χρησιμοποίησιν ὡς κεφάλαιον, ἵνα διὰ τοῦ διηρηκοῦς αὐτοῦ τόκου πρὸς 8 οἷο εἰς οὐοῦ δραχμῶν ἐτησίως συνετηγῇ αἰωνίως ἐκτὶ μισοῦ μηνιαίου ἐκ δραχμῶν 800 περὶ τοὺς 15 ἑκατὶ κοσμίους (δηλ. ἑγγάμων) καὶ ἑγγραμμάτους, οἱ οὗοι περὶνέχοντες τὸν νομὸν Ἀχαιοῦ καὶ Ἡλίδος νὰ κηρύττωσι κατὰ Κυριακὴν ἀνά τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τὸ θεῖον κήρυγμα, τὸ μόνον ἱκανόν, ἵνα σώσῃ ἡμεῖς τῆς ἀλλῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ διατελούμεν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουνίου 1890.

Νκ

ποιητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συμφωνοῦμεν ἀκριβέστατα μετὰ τοῦ ἐπιστολογράφου. Δεκαπέντε κληρικοί, πεφωτισμένοι καὶ ἐντιμοὶ οἰκογενειάρχαι, διδάσκαλοι τοῦ Εὐαγγελίου, ἔργον ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἔχοντες τὸ διδάσκειν τακτικῶς κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτήν, συντηροῦμενοι διὰ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ 1000000 δραχμῶν, θὰ ἀφελήσωσι καὶ θὰ τιμήσωσι καὶ τοὺς Πατέρας καὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν δήμαρχον αὐτῶν περισσότερον τῆς ἰδρύσεως ἐνός μεγαλοπρεποῦς ναοῦ.

Ὁ θεῖος λόγος, καταλλήλως κηρυττόμενος, οἰκοδομεῖ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων εἰς πνευματικὴν ναὸν, ἐνθα ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ ὁ Θεός, ἐνθ' εἰς χειροποιήτους ναοὺς δὲν κατοικεῖ ὁ Θεός.

Πρώτος σκοπὸς τοῦ χειροποιήτου ναοῦ εἶνε νὰ χρησιμεύῃ ὡς εὐαγγελικὴ διδασκαλεῖον εἰς τὸν λαόν. Ναὸς ἔνθεν διδάσκοντες καὶ διδάσκαλος, τυπικῶς μόνον καὶ ἀνωφελῶς λει-

τουργῶν, ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς σχολαῖον ἄνευ διδασκάλου. Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν ἔχει μὲν ναοὺς ἱκανοὺς, ἀλλὰ καὶ διδασκάλους ἐλαχίστους ἔχει. Τοῦτο εἶνε μέγα δι' ἡμᾶς αἰσχρὸς, ἡ δὲ ἀπόνησις τοῦ αἵματος τοῦτου, ἡ μόρφωσις καὶ συντήρησις τακτικῶν τῶν ναῶν διδασκαλῶν, εἶνε ὕψιστον καθήκον τῶν ἀρχόντων καὶ ἰδίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Θέλετε ζῶσαν ἐκκλησίαν; Ἡ ζῶσα ἐκκλησία οἰκοδομεῖται διὰ τῆς ζώσης φωνῆς τῶν διδασκόντων. Μορφώσατε λοιπὸν καὶ συντηρήσατε τοιοῦτους. Θέλετε μέλλον ἐκκλησίαν ἐκ μαγνῶν λαμπρῶν καὶ καδωνωσασίων ὑψηλῶν καὶ θόλων μεγαλοπρεπῶν καὶ ἀμβώνων ὁραίων, ἀλλὰ βωβῶν; Τότε θὰ ἔχητε συναγωγὴν πονηρευομένην καὶ κοινωνίαν κακοφρονοῦντων, βεβηλούντων καὶ αὐτοῦς τοὺς ναοὺς.

Ἀλλὰ θὰ εἴπητε ἴσως: Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει βεὶ καταθέτομεν εἰς τὴν τράπεζαν τὸ 1000000 τῶν δραχμῶν καὶ ὅτι θέλομεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν προτεινομένην γνώμην, ποῦ θὰ εὐρωμεν τοὺς διδασκάλους, τοὺς πεφωτισμένους καὶ ἀντίμους οἰκογενειάρχας, οἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα; Ἀποκρινόμεθα. Πρὸς μόρφωσιν τοιούτων ἐργάζεσθαι ἡ θεολογικὴ τοῦ πανεπιστημίου καὶ ἡ Ῥιζάρειος σχολή, οἱ δ' ἀπόφοιτοι αὐτῶν γίνονται σχολάρχαι ἢ περὶ ἄλλα τρέπονται ἐργά, μὴ ὑπαρχουσῶν θέσεων εὐαγγελικῶν κηρύκων. Ὅταν ὑπάρξωσι τοιαῦται θέσεις, δύνανται, προσωρινῶς κατ' ἀρχὰς λαμβανόμενοι νὰ δοκιμασθῶσι πολλοί, νὰ εὐρεθῶσι δὲ οἱ ἀρμοδιώτεροι, οἵτινες ἐν τῷ ἔργῳ βεβαίως, βίαν ἔχοντες τὰς βάσεις, τὸν ἡμαρτον βίαν καὶ τὸ διδασκτικόν, θὰ τελειοποιῶνται.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Κυριακὸν σχολαῖον τῶν ἐμποροπαλλήλων πρόκειται λίαν προσεχῶς νὰ ἱδρυθῇ ἀπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς ἀναπλάσεως ὃν ἐν πρωτοβουλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ τοῦ Σωματείου αὐτῶν τούτων τῶν ἐμποροπαλλήλων. Τὸ συμβόλιον τοῦ σωματείου τούτου, συνιστάμενον ἐκ τῶν κ. κ. Ἀδ. Κόμνη, Γ. Ἀποστολοπούλου, Γ. Γ. Παντίκα καὶ Ν. Ἀργυράκη, ἐπέβαλε πρὸς τοῦτο ἀναφορὰν πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἀναπλάσεως σεβ. μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Ἡ αὐτοῦ συμβουλίη δ' α. πρόεδρος ἔσπευσεν ἀμέσως δι' ἐπιστολῆς του νὰ συγχαρῇ τῷ τε συμβολίῳ καὶ τοῖς φιλοτιμίαις μέλει τοῦ Σωματείου τῶν ἐμποροπαλλήλων, οἵτινες, μέγιστα ἀφελόσιν ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν πρὸς

δειγμα γινόμενοι πρὸς τήρησιν τῆς Κυριακῆς, ἐπιτρέψῃ δὲ ὅτι θὰ ἀποβάλῃ τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν εἰς τὰ συμβούλια τῆς « Ἀναπλάσεως » συνερχόμενον τὴν προέχον Κυριακὴν καὶ θὰ ἐργασθῇ πάλιν δυνάμει κατὰ τῆς ἰδρύσεως Κυριακοῦ Σχολείου τῶν ἐμπορευματολήλων. Ἐδγε εἰς τοὺς καλοὺς νέους, καὶ διὰ τὴν πρωτοβουλίαν των ταύτην.

— Ὁ ἐν Ἰερusalὴμ κ. Γεωργίου Λαζαροῦ ἔστρεψεν διὰ τὸν ἱερὸν Συνδίστατον εἰς τὴν σεβασμιώτατον προέδρον αὐτοῦ δρ. 500.

— Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας κ. Α. Δ. Κυριακὸς ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ « Ἐφημερίδι » ἄρθρον περὶ δευτέρου διὰ λόγων ἀκαταμαχέτου, ὅτι εἴτε ἀνάγκη ἐπείγουσα καὶ συμπληρωθῇ ἡ Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ πανεπιστημίου. Ὡς ματθάνομεν, ὅπερ τῆς πληρώσεως τῆς ἀνάγκης ταύτης ἔσπουσε καὶ πυνηγορήσῃ περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἀθηναίων κ. Γερμανός.

— Ὁ Σύλλογος τῶν πολιτῶν Δημητσάνης, κατὰ τὸ ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ἐν τῷ προσηγουμένῳ φύλλῳ ἐγραφε τινα εἰς τὸν ἱερὸν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν διὰ κεκτημένων μελῶν τῆς « Ἀναπλάσεως », ὁ ἐν Πάτραις ἐφέτης κ. Ε. Καρέκας, ἔχει σκοπὸν ἐλθὼν εὐεργετικώτατον διδοῖ προτίθειναι καὶ ἀντιθεῖναι οὐλομένης ἐν τῇ θύλακί τῃ Θεολογικῇ σχολῇ, καὶ ἀντιθεῖναι, ἱερουκίον ἐν τῷ δήμῳ καὶ καὶ ἵσχυται εἰς ἄρρωγὴν τῶν ἐντίμων καὶ πεπαιδευμένων ἱερωμένων τῶν ἑκείνων τῆς ἀποστολῆς των, πρὸς δὲ καὶ πικρὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀπόρους. Ἐῖτα καὶ ἐκδοῖ Κόρινθον καὶ ἔργα ταυτῶν χριστιανικῶν βιωτῶν σωτηρίων.

— Ἐξακολουθῶν τὰς ἐπισκέψεις τοῦ αὐτοῦ τῇ Ἀιτωλῇ ποιμνίου τοῦ ὁ ποιμενάρχης Ἀθηνῶν Γερουγγῆς τῇ Κυριακῇ 17 Ἰουνίου ἐν Ἀμαρουσίῳ, ἀμείβεται δὲ λόγον ἀφοσιώτατον περὶ τοῦ τρώπου καὶ ἢ ζῆρεται καὶ ἐπιταγχάται ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ.

— Ἡ « Ἀκρόπολις » ἐν διαφόρῳ αὐτῆς γνωματεύει ὅτι ἔνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς πολλῆς σφοδρῆς εἰς τὰ ἐν Πειραιεὶ μαθήματα τοῦ ἱεροῦ Συνδίστατον προέκειναι καὶ ἐπὶ τῇ διακοπῇ κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ θέρους, μήπως, λέγει, πᾶσι τις εἴς ἀφυξίαν. Ἡμεῖς φρονούμεν ὅτι εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον δύναται καὶ χωρήσῃ διακοπὴ, οὐδέποτε ὅμως εἰς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Ἐργον καλῶς ἀρξάμενον, καλὴν κατὰ τὸ λαὸν εὐχὴν ὁποδοχὴν καὶ καλῶς προβαίνον δὲν ἀρέσει τὸ ἔργον τοῦ ἐν Πειραιεὶ κηρύγματος καὶ διακοπῇ. Ἐπειτα δὲν εἴνε ἐντροπὴ οἱ μὲν περὶ τὸν κ. Καλακοδόχῃν καὶ ἑξακολουθῶν τὸ ἔργον τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ, κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν κηρύττοντες, οἱ δὲ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἑλλάδι θρησκείας λειτουργοὶ καὶ διακόψωσιν ἔργον μόνις ἀρξάμενον; Πάραστάτες ἄλλως τε ἡμεῖς τῇ Κυριακῇ τῆς 17ης Ἰουνίου εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος, ὅπου ἔνεκα τῶν ἐξετάσεων τοῦ Παρθενιαγωγείου ἀμείβεται λόγον περὶ ἀναπεινώσεως καλλὴν ἐμποιήσαντα ἐντύπωσιν ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Ἰερόθεος Μητροπόπουλος, οὐδένα ἐκτείναντες κένδυνον ἔνεκα τῆς θερμότητος διακρίναμεν.

— Τὸ Συμβούλιον τοῦ ἱεροῦ Συνδίστατον τῇ προτάσει τοῦ προέδρου αὐτοῦ ἐγγραμμένον ὅτι καλὴν θὰ ἦτο οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὸν ἱερὸν Κλήρον, ἐκτός των συνήθων πιστοποιητικῶν, καὶ ἀποβάλλονται καὶ εἰς ἐξέτασιν τῶν γνώσεων των. Ὡς δὲ πληροφροσύμεθα, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἀράει τριμελὴ ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν, ἥτις θὰ ἐξετάσῃ τοὺς προσερχομένους εἰς Ἀιτωλῆς.

Συγχαιρομεν ἐπὶ ταύτῃ τὸν προέδρον τοῦ ἱεροῦ Συνδίστατον καὶ τὸν περὶ αὐτῶν συμβούλιον διὰ τὰ σπουδαίοντα ἐγρήματα, περὶ ὧν βαρύνονται. Τὸ ἐγρήμα περὶ τῶν χειροτονιῶν εἶναι ἐκτετακτικὸν καὶ καλῶς λήσαντες τοὺς ἀποφύ-

ξερετάται πρωτότοπος ἡ ἀνδρόθυμος τοῦ κλήρου. Ἐκαστος λ. χ. ἀρχιερεὺς δύναται, κατὰ τὸ ἀναμνηρίστον δικαίωμα τὸ ὅποιον ἔχει, καὶ ἄρτι δὲ ἐγκυκλίου του τίνα προσάναε ἔνεκα καὶ ἔχουσιν οἱ μέλλοντες καὶ χειροτονῶνται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ των. Δύναται καὶ ἀπαιτῆσαι κατὰ ἐκαστον αὐτῶν πρῶτον ἀμεμπτον βίον, τὴν δὲ περὶ ταύτου ἐξέτασιν ὁ ἀναστὰς εἰς ἐξομολογίαν ἐπιστάμενος πνευματικὸν διότιον διέταγμα Πανεπιστημίου, ἡ τοδολόγησιν τῆς Ῥεσούτου σχολῆς ἡ τινος γυμνασίου, διὰ τοὺς ὑποψηφίους τῶν πύλων, διὰ δὲ τὰ χωρὶς διέταγμα μὲν τῶν ἑλλων ἱερατικῶν σχολῶν, τὴν δὲ περὶ ταύτων καὶ τῶν ἑλλων ἀπαιτημάτων γνώσεων ἐξέτασιν ὁ ἀναστὰς εἰς ἐξομολογίαν ἱερατικῶν. Ἐὰν δὲ μόνον μετὰ ταύτην βίωσαν ἐπιδόξωται εἰς τὸν κλήρον ἀποστατήριον καὶ ἔτιτοι ἀναμνηρίστοι, ἐκλῶται καὶ διδασκαλικοί, ἐκτείνονται καὶ οὐκ ἐκτείνονται, θάλλει κατὰ μικρὸν ἐκτείνονται ὁ κλήρος ἐκ τῆς καταπτώσεως, εἰς ἣν ἔδη ἐφύλακται καὶ δὲ ἦν εἶναι ὁρισμένοι οἱ ἀρχιερεῖς, ἔκτε δὲν προέξωται ἐπὶ τέλους ἀμειψομένης ἡμεῖς εἰς αὐτῶν ἐξομολογίαν. Ἐκτείνονται καὶ ἐκτείνονται καὶ δόξω τὸ πνευματικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς ἐκκλησίας.

— Τὸ αὐτὸ Συμβούλιον τοῦ ἱεροῦ Συνδίστατον ἔχει καὶ ἀναμνηρίστον τὴν ἱερατικὴν ἀναμνηρίστον σχολὴν σκοπὸν ἐκτείναν τὴν ἀποστήριξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μοναστικῆς καὶ τὴν κλήρικον ταύτης ἐκ τῶν ἀποστατήριων καὶ ἐκτείναντες ἐκτείνονται.

Ὁ λαμβάνων τὸ φύλλον παρακλείεται καὶ προκχττβάλλῃ τακτικῶς τὴν συνδρομὴν του.

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ « ΑΝΑΠΛΑΣΙΝ »

Οἱ κ. κ. Μ. Γουμνολέας καὶ Ν. Λαζαροῦς πρὸς τὴν συνδρομὴν αὐτῶν κατέβαλον ἐπὶ πλεον φρ. 10 ἑκάτερος.

Ὁ Μητροπολίτης Χίου κ. Κωνσταντῖνος ἐπέψεν εἰς τὸ ταμίον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου φρ. 20.

Ἐἰς τὸ παρασχεῖς φύλλον τὸ ἱερὸν ἄρθρον τοῦ κ. Γ. Σκαλτσούνη.

Ὁ ἐγγράφων συνδρομητὴν τινα δύναται καὶ ἐπιστρέφῃ τὴν ἀγγελίαν πρὸς τὸν Σύλλογον καὶ ἐντὸς ἀνωτατοῦ φρακτέλου μὲν 5 λαπτῶν γραμματικῶν.

Τίτλος Α. Καλακοδόχῃ καὶ Ν. Λαζαροῦ
Καὶ οἱ τοῦ Μητροπολίτου.